

Täysistunto

Torstai 17.12.2020 klo 9.59—19.27

3.7. Pääluokka 33 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt esitellään sosiaali- ja terveysministeriön hallinnon alaa koskeva pääluokka 33.

Pääluokan yleiskeskusteluun varataan tässä vaiheessa 2 tuntia.

Keskustelun aloittaa edustaja Filatov valtiovarainvaliokunnan jaostojen puolesta.

Keskustelu

17.01 **Tarja Filatov sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jaostossa oli esillä montakin asiaa, ja nostan niistä muutaman tässä nyt ensimmäiseksi:

Kaksi sellaista määrärahaa, joita vähennettiin budjetista, [Hälinää — Puhemies koputtaa] liittyy siihen, että lait eivät ole eduskunnasta valmistuneet ajoissa. Kyse on esimerkiksi vankiloissa tapahtuvan tupakoinnin kiellosta, ja sitten on kyse myös sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisen käsittelyn toimeenpanosta. Nämä määrärahat poistimme jaostokäsittelyssä — tai esitimme valiokunnalle, ja valiokunta ne poisti.

Sitten yksi pitkän aikavälin murhe, joka on ollut useassakin budjettimietinnössä esillä, liittyy sote-alan laaturekistereiden ylläpitoon, ja tässä valiokunta taas lisäsi 1,4 miljoonaa euroa. Näitä laaturekistereitähän on pilotoitu, ja oli ajatus, että pysyvä toiminta olisi voinut alkaa tämän vuoden alusta, mutta näin ei nyt sitten ole tapahtunut, ja talousarvioesityksessä ei ollut tähän resurssia. Sen vuoksi katsoimme, että tämä on tärkeä kohde, johon suunnata rahaa. Kyse on siis hoidon laadun ja vaikuttavuuden mittaamisesta ja parantamisesta ja esimerkiksi potilasturvallisuuden parantamisesta ja tiedolla johtamisen kehittämisestä.

Sen lisäksi yksi iso teema budjetin jakovaran kohdalla oli Istanbulin sopimus ja lähisuhdeväkivalta, ja tähän jaosto esitti 300 000 euroa lisää. Oikeusministeriön puolella puhuttiin jo aikaisemmin niistä lisäyksistä, eli summa oli yhteensä suurempi. Kyse on ollut näiden Istanbulin sopimuksen velvoitteiden toimeenpanosta, ja yksi osa siellä ovat muun muassa tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen estämiseen liittyvä ohjelma, väkivallan vastaisen työn koordinaation rahoitukseen liittyvät toimet ja sen lisäksi esimerkiksi turvakotipaikkojen määrän lisääminen.

Myös harvinaissairauksien koordinointi sai lisäresurssia 250 000 euroa. Tässä kyse on sellaisista sairauksista, joissa sinänsä yhden sairauden kohdalla on vähän ihmisiä, mutta kun nämä kaikki harvinaissairaudet kerätään yhteen, niin puhutaan 300 000 suomalaisen sairauksista. Tämä hoito on jakautunut yliopistollista sairaalaa ylläpitäviin sairaanhoitopiireihin, mutta sen lisäksi me tarvitsemme valtakunnallista koordinaatiota, ja tähän tuo neljännesmiljoona oli tarpeen.

Ruoka-aputoiminta on ollut paljon tässä salissa esillä keskusteluissa, ja siinä eduskunta itse asiassa jo viime vuonna esitti, että pitää tehdä selvitys siitä, miten tähän löydetään kestävä ratkaisu. No, ministeriö on hyvin lähtenyt liikkeelle, ja tuota selvitystä tehdään par-

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

haillaan ja siellä etsitään ratkaisuja. Ensi vuodelle budjetissa ei ole rahaa tähän käyttötarkoitukseen, mutta kun hallitus lisäbudjetissa esitti kaksi miljoonaa lisämäärärahaa, niin tämä raha on tällä hetkellä käyttämättä, ja valiokunta lausui, että se pitää käyttää mahdollisimman nopeasti ja laittaa jakoon, ja vuoden aikana pitää miettiä, että jos tämä resurssi ei riitä, niin sitten siihen palataan, jotta tuo raha saadaan liikkeelle, mutta sen sijaan budjetissa ei ollut tarvetta lisätä rahaa tähän tarkoitukseen.

Keliakiakorvaus oli yksi kysymys, josta myös eduskunnassa on puhuttu paljon, ja tässä valiokunta otti kantaa ja pitää välttämättömänä sitä, että keliakiakorvauksen palauttamista tarkastellaan ja asia otetaan huomioon kevään 21 kehysvalmistelun yhteydessä.

Veteraanien tukeminen oli esillä, ja valiokunnan saaman selvityksen mukaan kuntien veteraaneja kohti käyttämissä määrärahoissa on edelleen suuria eroja. Siksi on tärkeää huolehtia kunnille suuntautuvasta tiedottamisesta ja sen riittävydestä.

Aika menee nopeasti, mutta vielä yksi asia, joka nousi voimakkaasti esiin, ja se liittyy yliopistolliseen terveyden tutkimukseen. Tässä meidän itse asiassa on löydettävä ratkaisut ennen sote-rakenteiden muuttumista, ja tähän valiokunta otti tiukasti kantaa. Meillä kunnat ovat resursoineet tätä nyt voimakkaammin, ja uusissa rakenteissa se ei ole mahdollista, mutta me emme voi päästää tätä tärkeää asiaa ikään kuin romahtamaan tässä maassa.

Sitten vielä mielenterveysasiat olivat voimakkaasti esillä, ja niissä tuli kiitosta muun muassa siitä, että tälle puolelle on suunnattu resurssia, mutta silti otimme lausuman siitä, että tämä korona on vaikeuttanut näitä tilanteita niin paljon, että pitää tarkastella myös sen resurssin riittävyttä.

Testaamisesta ja testausstrategiasta totesimme, että resurssia on riittävästi, mutta esimerkiksi hoivan puolella meillä on yhä edelleen ongelmia, ja sitä pitää seurata ja tämä resurssi turvata, vaikka esimerkiksi [Puhemies koputtaa] hoitovelan lyhentämiseen on kiitettävästi resurssia varattu. — Kiitoksia.

17.06 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen: Arvoisa herra puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriön talousarvio edistää hallitusohjelman sosiaalisen kestävyysnäkymien tavoitteita. Toimeentulon turva ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut tuottavat hyvinvointia ja luottamusta siihen, että jokaisesta pidetään huolta. Hallitus on sitoutunut turvaamaan suomalaisten hyvinvoinnin kriisin yli mahdollisimman vähäisin inhimillisin ja taloudellisin vahingoin. Haluamme, että kaikki pysyvät mukana myös koronakriisin aikana ja sen jälkeen.

Ministeriön talousarvioesityksessä varmistetaan sosiaaliturvajärjestelmän rahoitus ja toimivuus poikkeuksellisessa tilanteessa. Koronakriisi vaikuttaa merkittävästi Kelan etuuksien, kuten työttömyysturvan, asumistuen ja perustoimeentulotuen, kasvuun. STM:n hallinnonalalle esitetään määrärahoja 17,7 miljardia euroa, mikä on 2,8 miljardia euroa enemmän kuin vuoden 2020 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahaliikykset aiheutuvat koronavirustilanteesta, erityisesti työttömyyden ja lomautettujen määrän arvioidusta kasvusta.

Poikkeuksellisinakin aikoina sosiaali- ja terveysalan järjestöjen rooli korostuu. Tämä on huomioitu hallituksen esityksessä kompensoimalla Veikkauksen tuottojen alenemaa STM:n osalta 149,2 miljoonalla eurolla. STEA-avustuksiin esitetään yhteensä 362,4 miljoonaa euroa. [Antero Laukkanen: Hienoa! Kiitoksia!]

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

Yhdyn talousarvion valiokuntakäsittelyssä nousseisiin huomioihin siitä, että sote-järjestöjen toimintamahdollisuudet tulee varmistaa myös jatkossa, ja tätä asiaa selvittämme parhaillaan.

Yksityisessä terveydenhuollossa tehdyistä koronatesteistä maksettavaa Kela-korvausta ehdotetaan korotettavaksi. Korotus rahoitetaan 45 miljoonan euron siirrolla momentilta ”Valtionavustus julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon covid-19-kustannuksiin”.

Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto muuttuu 1.1.2021 alkaen siten, että jatkossa Kela järjestää opiskeluterveydenhuollon palvelut, jotka Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö tuottaa. Samalla säätiön tuottamat opiskeluterveydenhuollon palvelut ovat myös ammattikorkeakouluissa opiskelevien käytössä.

Perhe- ja asumiskustannusten tasaukseen, perustoimeentulotukeen ja eräisiin palveluihin esitetään 4,5 miljardia euroa, ja tämä on 223 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2020 varsinaisessa talousarviossa. Lisäys aiheutuu pääosin koronavirustilanteesta aiheutuvasta työttömyyden kasvusta, joka lisää yleisen asumistuen ja perustoimeentulotuen etuuskuja sekä Kelan toimintakuluja.

Kelan toimintakuluihin esitetään yhteensä 481 miljoonaa euroa, jossa on lisäystä 41 miljoonaa euroa vuoden 2020 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Määrärahaa on huomioitu lisäyksenä 5,3 miljoonaa euroa etuushojelmien ja asiointipalveluiden kehittämiseen ja 3,5 miljoonaa euroa perhevapaaudistuksen toimeenpanoon.

Työttömyysturvaan esitetään määrärahoja 2,9 miljardia euroa, joka on noin 0,6 miljardia euroa enemmän kuin vuoden 2020 varsinaisessa talousarviossa. Vuoden 2020 loppuun voimassa olevia työttömyysturvan poikkeussäännöksiä jatketaan maaliskuun 2021 loppuun.

Yrittäjien työttömyysturvaoikeuden ja työttömyysturvan suojaosan korottamisen jatkamiseen ehdotetaan yhteensä 56,4 miljoonan euron lisäystä. Tällä on tarkoitus turvata palkansaajien toimeentuloa tilanteissa, joissa työllistyminen päättyy väliaikaisesti tai kokonaan koronan taloudellisten vaikutusten johdosta. Myös työn vastaanottamista ja työvoiman alueellisen liikkuvuuden tukemista jatkettaisiin esitetyillä lakimuutoksilla.

Aluehallintovirastojen työsuojeluresursseja ulkomaisen työvoiman valvontaan lisätään noin miljoonalla eurolla.

Sairausvakuutuksen rahoitukseen esitetään 2,2 miljardia euroa ja eläkkeiden rahoitukseen 5 miljardia euroa. Tämä on yhteensä 300 miljoonaa enemmän kuin kuluvan vuoden varsinaisessa talousarviossa. Nämä lisäykset aiheutuvat tarvearvion muutoksista yksityisessä terveydenhuollossa tehdyistä koronatesteistä maksettavan Kela-korvauksen korotuksessa.

Hallitusohjelman tulevaisuusinvestointeihin esitetään vuodelle 2021 yhteensä 31,9 miljoonan euron määrärahaa, joka sisältää työkykyohjelmaan [Puhemies koputtaa] 1,4 miljoonaa euroa sekä työelämän ja työhyvinvoinnin kehittämisohjelmaan 6 miljoonan euron lisäyksen. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean, että kuten valiokuntakäsittelyssä nostettiin esille, keliakiakorvauksen palauttamista tarkastellaan edelleen ja asia otetaan huomioon kevään 2021 kehysvalmistelun yhteydessä.

Puhemies! Ministeri Kiuru varmasti jatkaa omalta osaltaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ministeri Kiuru jatkaa.

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

17.12 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Alkuun haluan kiittää valtiovarainvaliokunnan jaostoa, erityisesti puheenjohtajaa ja kaikkia jäseniä ja varajäseniä siitä, että olette tehneet jälleen kerran erinomaista työtä. Olen henkilökohtaisesti kovin iloinen niistä painopisteistä, jotka olette ottaneet tuohon jaoston lopputulemaan. Siltä osin saamme myöskin pään auki aika monessa tärkeässä asiassa, ja se kyllä ilahduttaa mieltäni.

Arvoisa puhemies! Jos sitten yleisesti budjettia katsotaan ensi vuoden osalta, niin on tärkeää huomata, että panostus ja investointi ihmisiin näkyy konkreettisesti jälleen kerran tässä budjetissa. Pääluokan määräraha on käytännössä 2,8 miljardia euroa enemmän kuin kulvana vuonna, mitä selittää erityisesti se, että koronapandemian hallinnan resurssit kasvavat nimenomaan siksi, että välittömät kustannukset korvataan yhteensä noin 1,6 miljardin euron edestä, mistä suurin osa kohdistuu testaukseen ja tartuntaketjujen jäljittämiseen. Hallitus sitoutui myös syksyn budjettiriihessä korvaamaan koronaan liittyvät kustannukset, kuten testaukseen, testauskapasiteettiin, jäljittämiseen, karanteeneihin, potilaiden hoitoon, matkustamisen terveysturvallisuuteen sekä rokotteeseen liittyvät menot, täysimääräisesti niin kauan kuin tämä tilanne sitä edellyttää, ja tästä lupauksesta pidetään kiinni.

Arvoisa puhemies! Koronaviruksen lisäksi ensi vuonna STM:n pääluokassa on lisäystä nimenomaan sosiaali- ja terveydenhuollon sisältöuudistusten eteenpäinviemiseen, ja minusta nyt on kyllä aika sille, että me saamme myös sisältöä uudistettua ja asioita käytännössä parannettua. Kun sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on nyt annettu eduskunnalle suunnitellussa aikataulussa, on rakenneuudistuksen lisäksi aika käsitellä myös sisällöllisiä uudistuksia. Hallitus on jo hyvissä ajoin aloittanut terveyspalveluiden ja sosiaalipalveluiden sisällöllisen uudistamisen, ja uudistustyö jatkuu myös tulevana vuonna. Meillä on koko sote-rakenteen ja palveluiden kehittämiseen ensi vuonna kaiken kaikkiaan 128 miljoonaa euroa. Se on todella iso panos, joka kertoo siitä, että me aidosti haluamme parantaa palveluiden saatavuutta, vahvistaa palveluiden monialaisuutta ja yhteentoimivuutta, ja sillä saadaan myös vaikuttavuutta ihmisten hoitoon. Siltä osin tämä on tärkeä nimenomaan ikäihmisten hoivan osalta, mutta kyllä siellä on sisällä myös panostuksia mielenterveyspalveluihin mielenterveysstrategian mukaisesti ja sellaisia yksityiskohtia, jotka auttavat meidän peruspalveluiden kehittymistä oikeaan suuntaan tässä ajassa.

Emme saa unohtaa myöskään vanhuspalveluiden kehittämistä, ja siitä ensimmäisen osan osalta vanhustenhuollon sitova henkilömitoitus on nyt turvattu lailla, ja tämä lakiuudistus astui voimaan lokakuun alusta. Asteittainen eteneminen on nyt edennyt siihen, että ensi vuonna jälleen tarvitaan lisää rahaa tuon uudistuksen toteuttamiseen, ja nämä summat ovat tässä jo sisällä. Yksi tärkeä huomio on myös se, että asiakasmaksulaki uudistuu, ja kiitos eduskunnan hienon työn, me saamme nyt ensi vuonna sitten laittaa toimeen myöskin rahoituksella tätä isoa kokonaisuutta, jossa pienennetään lähes miljoonan suomalaisen asiakasmaksuja, eli kyllä tässä on nimenomaan viivan alle nyt jäämässä. Nämä ovat tärkeitä hyviä panostuksia oikeisiin asioihin, eli siltä osin työ näkyy.

Arvoisa puhemies! Meillä on myöskin kohdennuksia muuhun sosiaali- ja terveysalan kehittämiseen ja innovointiin. Osa tätä on kasvustrategian tukeminen eli kansallisten osamiskeskittymien toiminnan kehittäminen, ja siellä on monenlaisia näkökulmia. Tärkeää on myöskin Valviran resursseja tietojärjestelmien valvonnan osalta vahvistaa ja lähteä hakemaan myös tiedonhallinnan kehittämiseen ja toteutukseen uusia toimia. Tulevaisuusinvestointeja siis tehdään 32 miljoonalla eurolla näihin asioihin eli edellä mainittuun kasvustrategiaan, lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaan ja päihiteitä käyttävien äitien palve-

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

luihin. Myös ihmisten työ- ja toimintakykyä tuetaan ensi vuonna työkykyohjelman laajenuksella ja kuntoutuksen kehittämishankkeilla, ja kuntoutus onkin saatava paljon tiiviimin osaksi ihmisten hoitopolkuja ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita.

Arvoisa puhemies! Tässä joitakin sellaisia keskeisiä nostoja tästä jaoston puheenjohtajan erinomaisen esittelyn jälkeen. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Näyttää siltä, että täällä halutaan debattia — mikäpäsiinä.

17.17 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun katsoo tätä budjettia ensi vuodelle, niin peräti 27,4 prosenttia siitä kokonaissummasta on sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaa, ja kun katsoo, mitkä siellä ovat sellaisia eriä, jotka ovat nousua edellisestä vuodesta, niin kyllähän sieltä — kuten tuossa ministereiden esittelystä kävi ilmi — nousee totta kai tämä koronan vaikutus aivan erityisesti esille. Koronapotilaiden hoitoon ja jäljittämiseen sekä testaukseen varataan 1,7 miljardia euroa mutta sitten tämän lisäksi myös lisämenoihin, työttömyysturvaan, perustoimeentulotukeen, asumistukeen, yhteensä lähes miljardi euroa, ja tämä kertoo meille sen, että kun meillä tulee tällainen koronakriisi, joka aiheuttaa talouskriisin, niin valtion menotkin kasvavat myös tätä kautta, että työttömyys lisääntyy. Vaikka me nyt voimakkaasti velkaannumme, niin on tärkeää muistaa kuitenkin, että tulevaisuudessakin [Puhemies koputtaa] meidän hyvinvointimme rakentuu työnteolle, niin yksittäisen ihmisen kuin koko yhteiskunnankin näkökulmasta.

17.19 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täytyy sanoa, että on ollut hyvin poikkeuksellinen vuosi, ja haluankin ensimmäisenä kiittää ministereitä tärkeästä ja hyvästä työstänne. Nimenomaan monet kansalaiset, jotka ovat hyvin heikossa asemassa, ovat hyvin riippuvaisia näistä päätöksistä, palveluista ja toimeentulosta, jotka teidän hallinnonalallenne kuuluvat, ja siinä mielessä heidän suullaan kyllä haluan esittää suuret kiitokset tästä kuluneesta vuodesta.

Tässä on tärkeätä, että nyt annetaan edelleen kunnille ja sairaanhoitopiireille viesti, että kaikki kulut kompensoidaan täysimääräisesti ja tähän testaukseen käytetään rahaa, ja tämä on äärettömän tärkeää tässä budjetissa. Erityisen hyvää on tämä hoito- ja palveluvelan umpeen kurominen, koska me tiedämme, että se on hirveästi kasautunut tässä vuoden aikana, ja kun ollaan kuultu näistä hoitajanoista ja kotihoitoon kasautuneesta paineesta, niin on hyvä, että näin merkittävä summa sinne on osoitettu.

Ja sitten nämä järjestöt, jotka tässä tulivat, erityisesti [Puhemies koputtaa] tähän yksinäisyyteen ja muuhun... — Kiitos, puhemies.

17.20 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvoiset ministerit! Sotea suunnitellaan, ja on tärkeätä, että siinä otetaan huomioon tavallinen ihminen. Tässä tulikin jo ilmi, että hoidon laadun ja hoidon vaikuttavuuden mittaukseen tulee rahoitusta, ja on todella tärkeää nähdä, että sillä on merkitystä. Sillä on oikeasti merkitystä.

Tavalliselle ihmiselle vaikutusta on myös sillä, miten ne lähipalvelut pelaavat, ja toki on huomioitava terveysasemien läheisyys. Jos miettii, että nyt kun päätöksenteko siirtyy kauemmaksi, niin pikkuterveysasemat on paljon helpompi ehkä lakkauttaa — eikö se näin mene?

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

On myös huomioitava yliopistollisten sairaaloiden ja yliopistojen yhteistyö ja se, että niihin riittää rahoitusta.

Ja totta kai tavallista ihmistä kiinnostaa, mitenkä omaishoitajia tuetaan. Mitä on tähän mennessä suunniteltu, ja mitä on tehty tämän omaishoidon hyväksi?

On myös iso asia se, mitenkä hoitohenkilökunta saadaan pysymään tällä alalla. Onko siihen mietitty ratkaisua? — Kiitos.

17.21 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvät ministerit! Veteraanien kuntoutusrahoja tässä budjetissa leikataan. Se on tietyllä tavalla ymmärrettävää, kun veteraanien määrä vähenee, mutta toki heidän hoidon tarpeensakin koko ajan kasvaa, kun ikää tulee yhä enempi.

Tämä oli hieno uudistus, että veteraanit ja sotainvalidit tulivat samalle viivalle. Se oli erinomainen tasa-arvoteko ja kiitoksen osoitus.

Meillä on ehkä noin kymmenen vuotta vielä veteraaneja keskuudessamme. Joka päivä noin seitsemää veteraania kutsuu viimeinen iltahuuto, joukko harvenee kovaa vauhtia. Nyt on kuitenkin käynyt toteen, että varusmiehet eivät ole voineet toteuttaa tätä perinteistä veteraanikeräystä, ja veteraanijärjestöjen tuotot, jotka ohjataan veteraaneille, ovat vähenevässä noin miljoonalla eurolla. Kysyisin teiltä, ministeri Pekonen: onko mahdollista etsiä ratkaisua tämän keräystuottolaskun korvaamiseksi, sillä se on pois suoraan näiden veteraanien kuntoutuksesta? [Puhemies koputtaa]

Ja olemme yhdessä teidän kanssanne pitäneet esillä myös sotaorpoja, ja kysyisin, ministeri Pekonen: miten tämä sotaorpokysymys on edennyt?

17.22 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös minä haluan omalta osaltani kiittää ministereitä erinomaisesta kriisinkestävyydestä kuluvan vuoden aikana.

On tärkeää, että hoitajamitoituksen asteittainen voimaannpano on alkanut. Valtiovarainvaliokunta on budjettimietinnössään viitannut tuoreeseen tutkimukseen, jonka mukaan iäkkäiden hoidon kustannukset Suomessa olisivat ilman omaisten apua 3,1 miljardia euroa enemmän kuin nykyisin. Aivan kuten edustaja Reijonen viittasi tähän samaan aihepiiriin, kysyisin: mihin toimiin hallitus on ryhtynyt omaishoidon tilanteen parantamiseksi?

17.23 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perustason mielenterveyspalveluiden resursseissa, palveluvalikoimassa, osaamisessa sekä hoitoketjujen toimivuudessa on huomattavia puutteita, jotka ovat koronaepidemian vuoksi edelleen pahentuneet. Myös lasten ja nuorten mielenterveyden lähipalvelut ovat riittämättömät.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta esittääkin lausumaesityksessään, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin mielenterveyden hoitovelan kiinni kuromiseksi. Tämä edellyttää mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantamista ja hoitoon pääsyn nopeuttamista sekä tarvittaessa myös lisämäärärahaa mielenterveyspalveluiden kehittämiseen ensi vuodelle. Kysyisinkin ministeri Kiurulta: onko hallitus sitoutunut esittämään tarvittaessa lisämäärärahaa myös ensi vuonna mielenterveyspalveluiden kehittämiseen?

17.24 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kukaan ei lapsena toivo, että olisi aikuisena päihdeongelmainen, eikä kukaan varmasti toivo tilannetta, jossa oma läheinen on riippuvainen lääkkeistä, huumeista tai alkoholista. Onneksi puhum-

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

me tässä yhteiskunnassa, esimerkiksi tässä salissa, jo paljon mielenterveydestä, mutta usein päihdeongelmista yhä vaietaan. Ja kuitenkin tiedetään, että päihdeongelmien taustalla usein saattaa olla nimenomaan sitä mielenterveyden haastetta, jolloin pahaa oloa ja oireita päihteillä pyritään paikkaamaan.

Päihteiden käyttö ei kuitenkaan vaurioita vain niiden käyttäjää vaan myös läheisiä, joita meidän järjestelmämme tulisi nykyistä paremmin onnistua myös tukemaan. Erityisen haastava tilanne on kuitenkin silloin, jos päihdeongelmainen henkilö on raskaana. Me tiedämme, miten haitallista raskaudenaikainen päihteiden käyttö syntymättömän lapsen kehitykselle on, ja me tiedämme, että syyllistäminen ei auta, vaan tulee onnistua turvaamaan laadukkaat ja vaikuttavat palvelut jokaiselle odottavalle perheelle. Näin ollen haluan kiittää jokaisesta lisäyksestä, joka tämän hallituskauden aikana ja tässäkin kohtaa on nyt tehty näiden perheiden ja raskaana olevien henkilöiden auttamiseksi.

Samoin haluan kiittää päätöksistä turvata järjestöjen resurssit [Puhemies koputtaa] myös ensi vuodelle, sillä juuri järjestöissä usein tätä matalan kynnyksen työtä tehdään.

17.25 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on ollut kova koronavuosi. Tämä on ollut kova vuosi koko suomalaiselle yhteiskunnalle ja erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluille. Tosin tämä on ollut kova vuosi myös päätöksenteolle, ja yhdyn osaltani kiitokseen myös ministeriölle ja koko sosiaali- ja terveysministeriön valmistelevalle henkilöstölle myös.

Vaikka tämä korona toivottavasti ensi vuonna saadaan akuutisti pois päiväjärjestyksestä, niin koronan aiheuttama hoitovelka on pitkään keskuudessamme mutta myös sosiaaliset ongelmat, jotka ovat pahentuneet ja syventyneet koronavuoden ja koronan takia. On äärimmäisen tärkeää, että myös näitä sosiaalisia ongelmia, mitä koronakriisin seurauksena on aiheutunut, pyritään vähentämään ja hoitamaan suunnitelmallisesti.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan lausuma mielenterveyden hoitoon pääsyn parantamiseksi on erittäin tärkeä, ja uskon, että koko eduskunta yhtyy tähän toiveeseen, että viiveet ja puutteet mielenterveyspalveluissa [Puhemies koputtaa] saadaan pian hoidettua.

17.26 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! I nästa års budget finns det många anslag för viktiga förebyggande verksamhetsformer. Att reagera i preventivt syfte sparar på sikt samhällets kostnader. Den utbredda psykiska ohälsan och svårigheterna att med låg tröskel få rätt vård tas på stort allvar, och finansutskottet har en kläm om att snabba insatser behövs för att åtgärda problemet. Koordineringsarbetet kring sällsynta sjukdomar beviljas ett extra anslag så att förverkligandet av det nationella programmet kan komma igång med jämlikare vård som följd.

Arvoisa puhemies! Ensi vuoden talousarvion hyviin ennaltaehkäiseviin toimiin kuuluvat määrärahat rokotehankintoihin ja kansallisen rokotetutkimuksen edistämiseen. On myös tärkeää, että koronarokottamisen suururakka voidaan aloittaa heti vuoden alusta ja rokote on kaikille kansalaisille ilmainen.

Olen erityisen iloinen siitä, että kansallinen rokoteohjelma laajenee pneumokokkrokotteella riskiryhmille. Seuraavaksi toivottavasti myös kaikki yli 65-vuotiaat voivat saada tämän keuhkokuumeeseen tehokkaan rokotteen.

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

17.28 Heidi Viljanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ajassa koronavirusepidemian sanelu on aika raakaa, ja se sanelee pitkälti myös sosiaali- ja terveysministeriön toimia ja sen, miten selvittää itse sairauden kanssa ja saadaanko epidemia hallintaan, miten turvataan meidän terveydenhuollon kantokykyä. Tämä on jatkuvaa taistelua ikään kuin aikaa vastaan, kunnes saadaan rokotekattavuutta.

Kuten edustaja Sarkkinen tuossa hyvin puhui, itseänikin huolestuttaa tietysti se, että tämän koronan seuraukset näkyvät meillä myös sosiaali- ja terveysministeriön budjeteissa vuosia tästä eteenpäin. Erityisesti kannan huolta meidän sosiaalipuolesta ja siitä, miten tämä rupeaa näkymään sitten pitkässä juoksussa siinä palveluntarpeen kehittämisessä. Tästä syystä haluan erityisesti kiittää turvakotipaikkojen lisäämisestä, panostuksista päihitteitä käyttävien äitien palveluihin ja siitä, että nyt mielenterveysongelmat otetaan tapetille ja niitten resursseista puhutaan, [Puhemies koputtaa] mutta myös päihdepalveluihin toivon huomiota.

17.29 Pihla Keto-Huovinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En voi väittää, ettenkö olisi ollut viime perjantaina hieman pettynyt budjettimietintöä katsellessani, kun jouduin toteamaan, ettei koronakoiriin liittyvään tutkimukseen ja niiden koulutukseen sekä toimintaan oltu valmiita rahoitusta antamaan. Tietenkin aiheeseen liittyy edelleen tarvetta tutkimukselle, eikä tämän koskaan ole ollut tarkoituskaan olla jonkinlainen taikakeino, jolla koronatestaamiseen liittyvät kustannukset, jonot ja epäluotettavuusongelmat ratkaistaan sormia napsauttamalla, mutta koirien mahdollistama potentiaali on suuri ja mielestäni meidän olisi tullut tätä tutkimusta ja toimintaa tukea, jotta se ei jäisi vain potentiaalliseksi. Lisäksi jo kerran hajuerottelumenetelmällä koulutetut koirat voidaan kouluttaa tunnistamaan koronan lisäksi myös muita asioita, joten tämä potentiaali ei jäisi varmasti hyödyntämättä tulevaisuudessakaan. Olisin kysynyt, onko koirien potentiaalia tarkoitus hyödyntää jatkossa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt edustaja Laukkanen.

17.30 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia. Kärsimättömänä odotin, että saisin hieman kehua tätä esitystä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt siihen on tilaisuus.

Nimittäin sosiaalinen oikeudenmukaisuus tässä esityksessä korostuu erityisesti pienituloisten ja vähävaraisten osalta, ja siitä annan kyllä hallitukselle runsaasti kiitosta. Erityisesti järjestöjen toiminnan turvaaminen ja tarttuminen siihen, sanoisin, kahdella kädellä ja isolla sydämellä lämmittää mieltäni.

Tietenkin myös tämä ruoka-aputoiminta, jonka jaoston puheenjohtaja nosti ja hyvin selvitti tässä, lämmittää mieltäni ja se, että tähän asiaan nyt pitkäjänteisesti tartutaan ja saadaan tämä asia yhdessä kuntoon. Tietenkin kun tässä nyt tänä vuonna jaetaan viime vuoden rahoja, niin olisin toivonut tähän pientä rahasummaa, mutta se, että tässä on selkeä lupaus siitä, että tilannetta seurataan ja lisätalousarvioissa voidaan rahaa lisätä tähän ruoka-aputoimintaan, mieltäni lämmittää.

Joten kiitoksia, varsin onnistunut ja tasapainoinen ja oikeudenmukainen esitys.

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

17.31 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Voin samassa hengessä kuin edustaja Laukkanen äsken todeta, mahtaako missään muussa pääluokassa valita yhtä suuri konsensus — kun nimittäin katsoin, että muutosesitykset muodostavat alle yhden tuhannesosan, siis alle yhden promillen, koko tästä kokonaisuudesta. Edustajakollegalla Lohi täällä totesikin, että tähän on suurten lukujen pääluokka, 17,6 miljardia, johon itse asiassa kuuluisi vielä sieltä valtiovarainministeriön pääluokasta peruspalvelujen valtionosuus, jolloin me käsittelemme tässä oikeastaan yli kymmentä prosenttia bruttokansantuotteesta. Ja tietenkin se johtuu siitä, että täällä on työttömyysturva, täällä ovat toimeentulotukiasiat, täällä on asuminen, täällä on kuntien tukemista ja perhe-etuuksia ja niin edelleen.

On ollut erittäin miellyttävää kuunnella tätä keskustelua, jossa vallitsee voimakas konsensushenkisyys ja korostetaan nimenomaan tätä perusturvanäkökulmaa. Kiitän hallitusta osaltani tästä.

17.32 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Osaltani myös haluan kiittää hallitusta siitä, että ette ole unohtaneet köyhiä ja vähävaraisia, ja tällainen lähimmäisistä huolehtiminen menee yli hallitusrajojen, kuten esimerkiksi tämän erittäin tärkeän ruoka-aputyön osalta, joka valtakunnallisesti on saanut erittäin paljon arvostusta — siitä kiitos.

Olisin kysynyt kuitenkin tähän tematiikkaan liittyen, kun hallitus on valmistelemassa tätä tartuntalain uudistusta ja siinä tartuntalain uudistuksen kohdassa halutaan puuttua yrityksen toimintaedellytyksiin ja esimerkiksi järjestöjen kokoontumisoikeuksiin ja seurakuntien kokoontumisoikeuksiin: Lähtökohtaisesti ymmärrän sitä asiaa, mutta sitten siellä sisällössä on kuitenkin monia sellaisia kysymyksiä, jotka herättävät pientä huolta. Nimittäin karanteenissa, eristyksessä on myös ymmärtääkseni mahdollista, kun karanteeniin mennään alkuperäisesti vapaaehtoisesti, että sitten jos ei haluta vapaaehtoisesti mennä, niin voidaan myös vastoin tahtoa määrätä ja toteuttaa tämä jossain terveydenhuollon yksikössä, ja tämä karanteeni voidaan toteuttaa myös ei pelkästään sairaalle vaan myös altistuneelle tai [Puhemies koputtaa] siitä suuressa epäilyksessä olevalle henkilölle, joka voisi olla uhkana. Ja onko tosiaan niin, [Puhemies: Aika!] että tätä halutaan käyttää myös altistuneiden henkilöiden osalta tahdonvastaisesti, jos välttämätöntä on?

17.34 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On kyllä pakko kiittää ja todeta, että tämän hallituksen sosiaalipolitiikka näkyy tässä budjetissa, ja se on erinomaista, että meillä vähävaraiset ja vähäosaiset ovat saaneet sen, mitä he kaipaavat — eivät tietenkään vielä niin riittävästi kuin sitä tulisi pystyä jakamaan.

Mutta kun viivan alle pitäisi aina sitten jotakin jäädä ja säästöjäkin saada aikaiseksi ja myös niin, että palvelut olisivat ihmistä lähellä, niin haluan kysyä ministeriltä, minkälainen näkemys on siitä, että me olemme saaneet taksiuudistuksen jälkeen ja Kelan kilpailutuksen jälkeen erittäin paljon negatiivista viestiä ja osallaan on jopa kuljetuksia ollut vähemmän, koska ihmiset käyttävät omaa rahaa saadakseen mieleistään palvelua. Lapissa yli sata autoilijaa jää vaille sote-kyytejä tämän epädemokraattisen kilpailutuksen takia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Otetaan vielä edustajat Werning, Ollikainen ja Filatov ja sen jälkeen ministereiltä vastaukset.

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

17.35 Paula Werning sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä vuosi on ollut erittäin haasteellinen ja työntäyteinen, ja täytyy sanoa, arvon ministerit, että ansaitsette kaikki ne kiitokset, mitä olette tässä salissa kuulleet.

Itseäni erityisesti ilahduttaa, kuten täällä edustaja Laukkanenkin totesi ja moni muukin, järjestöjen huomioiminen. Me emme tule jatkossakaan toimeen ilman kolmannen sektorin vahvaa panostusta, [Antero Laukkanen: Ei niin!] ja on tärkeätä, että se on nyt hoidettu. Pidän tärkeänä myös sitä, että tulevaisuuden kannalta kestävä rahoitusmallia pohditaan ministeriössä tällä hetkellä.

Toinen asia, mitä ei ole nostettu tässä juurikaan esille, mutta itse hoitajana näen sen tärkeyden, on nimittäin se, että nyt on siellä huomioitu sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisen tietohallinnon menoihin ehdotetut lisäykset. Ja tämä on tosi tärkeätä siitä syystä, että sote-alalla, jos missä, toimivilla tietoyhteyksillä on suuri merkitys, niillä voi olla jopa ihmishengen pelastava merkitys.

Kaiken kaikkiaan kiitos erittäin hyvästä budjetista, missä huomioidaan kansalaiset tasapuolisesti. Tässä näkyy myös vahva inhimillisuus. — Kiitän.

17.36 Mikko Ollikainen r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Trycket på social- och hälsovården har varit massivt i år, och också i nästa års budget syns det att vi satsar en hel del. Många satsningar är coronarelaterade: där har vi testning, spårning och förstås också vaccinet.

Här finns också satsningar på vårdreformen så att det blir bra i fortsättningen, det är en väldigt bra sak. Och precis som här har noterats tidigare är det bra att det finns pengar för organisationerna. Den här budgeten ser människan — tack för det.

Hyvä, että nyt löytyy tarpeeksi rahoitusta just koronatestaukseen, jäljittämiseen ja sitten rokotteisiin myös.

Tässä on puhuttu aika paljon nyt mielenterveydestä ja sen hoitovelasta, ja myös lasten ja nuorten mielenterveyspuoli on todella haasteellinen. Kysyisin ministereiltä hoitovelasta: nyt on puhuttu mielenterveydestä, mutta missä muualla on suurin hoitovelka tällä hetkellä?

Ja vielä yksi asia: haluan onnitella jo tänään ministeri Kiurua huomisesta merkkipäivästä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Onneksi olkoon. — Ja huominen on merkkipäivä myös edustaja Filatovilla. Edustaja Filatov, huomenna puhemies. — Nyt on mikrofoni pois päältä.

17.37 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on joku ongelma tämän mikrofonin kanssa, minä unohdan sen aina.

Itse asiassa kiinnitin huomiota samaan kuin edustaja Lindén, eli aika yksimielisiä me olemme siitä, mihin nämä sosiaali- ja terveydenhuollon ja STM:n panokset tehdään, koska tämä on aika ohut ollakseen budjetin vastalause, ja sitten täällä on aika paljon lausumia, ja lausumista iso osa on sellaisia asioita, joita hallitus on jo valmistelemassa — eli on sitä yhteistä tahtoa — ja ne euromuutokset ovat hyvin pieniä, mitä oppositiosta on tullut.

Yksi iso haaste meillä tämän koronan ohella on se, miten se hoitovelka kurotaan umpeen. Hallitus on vuosille 21—23 hyvin varannut siihen 450 miljoonaa euroa, mikä on mit-

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

tava panostus, mutta kun tämä on kolmen vuoden aikana ja meillä koko ajan jää sitä velkaa jälkeen, niin siinä mielessä se on iso haaste.

Ja kun tässä talossa on puhuttu paljon terapiatakuusta ja valiokunta on aika tiukin sanoin linjannut sen, että tämä terapiatakuuajatus [Puhemies koputtaa] pitää kytkeä tänne hoito-velan sisään, niin kysyisin, minkälaisia ajatuksia ministereillä on tästä.

17.39 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen: Arvoisa herra puhemies! Kiitos edustajille kiitoksista. Täytyy sanoa, että ehkä hieman tässä häkellyin, kun harvemmin täällä salissa kuitenkaan ministerinä näin paljon kiitosta tulee kuin mitä tänään olemme saaneet ministeri Kiurun kanssa, mutta ehkä se kertoo siitä, että tämä budjetti on ollut onnistunut.

Edustaja Lohen, valiokunnan puheenjohtajan, puheenvuoroon suomalaisesta sosiaaliturvasta haluan todeta, että meidän sosiaaliturva, suomalainen sosiaaliturva, on tämän kriisin aikana näyttänyt toimivuutensa mutta toki myöskin heikkoutensa, mutta ylipäättensä sen, että kun tällainen vakava kriisi tuli, joka myöskin vaikutti erittäin monen ihmisen talouteen monella eri tavalla vakavasti taloutta heikentäen, niin meillä on olemassa kuitenkin turvaverkosto, sosiaaliturvajärjestelmä, jonka avulla me pystymme tukemaan suomalaisia. Mutta toki siellä oli myös niitä pieniä puutteita, joihin voimme nyt hakea sitten yhdessä parlamentaarisessa sosiaaliturvan uudistuskomiteassa ratkaisuja, jotta saamme tästä sosiaaliturvaverkostosta, -järjestelmästä entistä toimivamman. Me olemme todella tehneet — niin kuin puheenjohtaja Lohi tuossa omassa puheenvuorossaan totesi — erittäin monia toimia, joilla on pystytty turvaamaan ihmisten toimeentuloa eri sektoreilla, kun on ollut työttömyyttä tai muuta koronan aiheuttamaa tulonmenetystä perheessä.

Haluan kiittää myöskin valiokuntaa näistä erittäin hyvistä puheenvuoroista, tästä hyvästä työskentelystä, jota olette tehneet tämän budjetin kanssa — erittäin hyviä näkökulmia.

Ehkä haluaisin todeta vielä tuohon ensi vuoden toimintaan ja talouteen liittyen, että nyt käsitellyn budjetin lisäksi myöskin tulee sitten tulevien lisätalousarvioiden kautta lisäyksiä sekä EU-elpymisrahastosta saatavien varojen kautta sitten kohdennuksia eri toimiin, erityisesti omalta osaltani myöskin tuonne työhyvinvoinnin kehittämiseen.

Edustaja Myllykoski nosti omassa puheenvuorossaan nämä Kela-taksit, tärkeän huomion esille, ja vaikka se ei varsinaisesti tähän budjetin käsittelyyn kuulu, niin haluan kuitenkin todeta edustaja Myllykoskelle, että olemme käyneet Kela-taksi-kilpailutuksen ongelmista keskustelua ministeriössä ja myöskin Taksiliiton kanssa ja tulemme palaamaan tähän asiaan myöhemmin.

17.41 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin, niin kuin tässä jo ministeri Pekonen totesi, tänään olen kyllä jotenkin todella iloinen ollessani täällä esittelemässä tätä budjettia myöskin ensi vuoden osalta. Valiokunnan tekemä työ ja erityisesti nämä jaoston, voisiko sanoa, pienet viilaukset tekevät mieleni iloiseksi, koska siellä ihan oikeisiin kohtiin on kiinnitetty huomiota ja kaikkeen siihen, mitä emme ole vielä saaneet kuntoon, sieltä tulee vetoapua. Ja se kyllä riemuitsee tässä sydämalassa.

Iloitsen myöskin niistä edustaja Mattilan ja Nurmisen ja Werningin ja monien muiden kansanedustajien tsempeistä tänä vaikeana aikana. Voi sanoa, että koskaan elämässäni en ole ollut vaikeammassa paikassa. Ja kun ottaa huomioon nämä edustaja Ollikaisen terveiset, niin kysymys ei ole siis syntymäpäivän merkkipäivästä, vaan kaksituhatta päivää tulee huomenna ministerivastuuta täyteen, eli siltä osin kiitoksia tästä huomioimisesta jo ennak-

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

koon. Siinä on sekä vaikeita että hiukan helpompia päiviä. Siinä on saavutuksia ja myös monenlaisia asioita, jotka jäävät vielä tehtäväksi, eli päiviin on mahtunut monenlaista.

Tänään olen iloinen siitä, että me voimme jälleen kerran sanoa, että tällä syksyn työllä on ollut vaikuttavuutta. Me olemme tässä ensi vuoden esityksessä saamassa aika monia asioita kuitenkin oikealle tolalle. Joitakin esimerkkejä:

Tähän omaishoidon kysymykseen on ensinnäkin sanottava, että tämä vanhuspalvelulainsäädännön kakkosvaiheen uudistus on tehtävä. Sen valmistelu on hyvin pitkällä, ja tältä osin me pääsemme varmasti aika nopeasti kysymään nyt mielipiteitä myös kentältä siinä, ja omaishoidon kehittäminen on siinä painopiste, kuten myöskin kotihoidon kehittäminen — minkälaisia toimia valitaan. Minä itse olen hyvin huolissani erityisesti niistä omaisista, joilla on tämä vastuu, hoidon näkökulmasta, mutta omankin terveyden osalta tarvittaisiin tukea ja apua ja sitä jaksamista. Siellä on paljon kehittämisen arvoisia asioita, ja on sanottava, että hintalaput niissä ovat sellaisia, että kaikkea ei pysty kerralla tekemään, mutta se kokonaisuus on aika iso, ja minä haluan, että ne rahat menevät aidosti siihen, mitä laki velvoittaa, eivätkä vain valtionosuuksien pitkiin pohjiin. Tässä pitää nyt olla tosi tarkkana.

Toisaalta tässä oli paljon hyviä kysymyksiä mielenterveyden lähipalveluista ja niiden puutteesta. Minusta tämä valiokunnan tekemä teksti on kyllä erinomainen, niin että jos nopea johdatus siihen, mistä on kysymys, pitäisi hakea, niin tässä sitä on. Tämä on vähän märkä haava suomalaisessa yhteiskunnassa. Meidän olisi pitänyt laittaa näitä mielenterveyden palveluita jo aikaisemmin kuntoon, se on ihan vissi. Nyt me olemme tilanteessa, jossa todella kovalla kädellä heti syksyllä, viime syksynä, aloitettiin tämä. Me olemme nyt noin vuoden yrittäneet korjata tätä laivaa, ja rahataso täytyy olla jatkossa vielä parempi, se on aivan selvä. Meillä on monenlaisia eri eriä nyt siellä sekä tulevaisuuden sote-keskuksen kehittämiseksi eli peruspalveluihin, lähipalvelut mielenterveyteen, [Puhemies koputtaa] mutta myöskin kouluihin matalaan etulinjaan nämä palvelut ja myös tähän kehittämistyöhön. Tähän kokonaisuuteen me joudumme vielä moneen kertaan palaamaan, ja hoitovelan lyhentämiseksi tätä rahaa tullaan käyttämään tähän.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Jatketaan sitten debattia. Jos vielä haluatte käyttää puheenvuoroa, niin V-painike ja ylös nousemaan. Kohta laitetaan varausmahdollisuus kiinni.

17.45 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta lausunnossaan valtiovarainvaliokunnalle nostaa esiin yhden erityisen huolen, joka on hyvin vakava huoli siitä, että hoitoonpääsy on heikentynyt tämän koronaepidemian aikana. Monen potilasryhmän tutkimus ja hoidon aloitus ovat viivästyneet, ja tämä voi huonontaa hoidon lopullista tulosta ja siten aiheuttaa sekä inhimillistä kärsimystä että myös merkittäviä lisäkuluja raskaampina ja kalliimpina hoitoina. Tästä jonkun verran jo ministerit omissa puheenvuoroissaan mainitsivat, mutta haluan vielä sen verran jatkaa, että tämä on kyllä tulevanakin keväänä ja ensi vuonna erittäin tärkeä asia kiinnittää huomiota, ettei kävisi niin, että me toisaalta tätä vakavaa covid-19-epidemiaa torjumme, mutta samalla meillä käy niin, että toisaalla ihmiset eivät pääse hoitoon ja sairastuvat enemmän. Tämä on varmasti meidän kaikkien yhteinen huoli, ja haluan sen tässä nostaa aivan erityisesti esille, että pyrimme kaikki tekemään tässä parhaamme.

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

17.46 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jouduin olemaan muualla, niin en ole varma, oliko tämä jo esillä, mutta tämä keliakiakorvaus on nyt uudelleen valtiovarainvaliokunnan mietinnössä mukana vahvasti. Sen sisäänajon kuitenkin näin valtavan isossa pääluokassa ei pitäisi olla niin iso ongelma, että se kestää vuosia. Kuitenkin tämä ongelman vakavuus on entistä laajemmassa tiedossa, se, että se usein johtaa sitten paljon vakavampiin sairauksiin ja seurausvaikutuksiin, jos tähän ruokavalioon ja muuhun hoitoon ei kunnolla kiinnitetä huomiota, ja erityisesti nämä kalliit elintarvikkeet ovat siinä monella perheellä esteenä. Toivoisin, että nyt löytyisi tämän vuoden aikana sitten se reitti, millä päästäisiin palaamaan siihen keliakiakorvauksen maksamiseen.

17.47 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvoiset ministerit! Varmasti korona-aika on ollut ministereillekin aika vaikeata aikaa. Ja korona-aikana suun terveydenhuolto tulee korostumaan. Se ei ehkä nyt vielä näy, mutta sitten myöhemmin nämä hammaspuolen hommat tulevat kyllä varmaan räjähtämään käsiin. Kun tästä koronasta ruvetaan selviämään, niin nähdään, mitä sieltä maskin alta paljastuu. Eivät toki maskeista johdu ne hammasviat, mutta muutenkin, kun ovat hoidot tahtoneet viivästyä ja muuta, ihmiset eivät ole menneet hammaslääkəriin ja ovat pelänneet sitä koronaa ja muuta. Onko tätä mietitty, että mitä tälle aiotaan tehdä? Onko tähän tulossa lisää panostusta mitenkä reilusti?

Toisena asiana: Perussuomalaiset ovat panostaneet myös siihen, että pitäisi olla tämä saattohoitoasia kunnossa. Näemme, että se on hirveän tärkeä asia, kun ihminen on viimeisiä hetkiään elämässä. Haluaisin kysyä: Kuinka tähän on mietitty panostuksia? Onko mitään uutta siihen luvassa?

17.48 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! No, annetaan vielä vähän kiitosta. Annetaan kiitosta koronatestien korvauksesta myös yksityiselle. Se on erittäin tervetullut asia.

Olette tänään päättäneet poistaa yli 55-vuotiailta työntekijöiltä eläkeputken. Kysyisin teiltä, arvoisa ministeri: millä tavalla se kohtelee yli 55-vuotiaita työntekijöitä? Monet voivat olla huolissaan, mitä heille käy esimerkiksi tämän muutoksen myötä.

Mutta sitten vähän kyllä moitteita. Mikä ihme tällä hallituksella on terapiatakuuta vastaan? Miksi se ei etene? Kun nuoren mieli murtuu, silloin pitäisi hoitoon päästä, ja terapiatakuu olisi siihen tehokas.

Viimeisenä tietysti huoli tästä sote-uudistuksesta: Miksi te päädyitte malliin, jossa menee miljardi lisää rahaa mutta ei lääkäreihin, ei lisähoitajiin, ei parempaan hoivaan vaan ainoastaan lisähallintoon? Onko tässä mitään järkeä?

17.49 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nyt on pakko tässä kiittää vielä kun mahdollisuus on, että on aivan mahtavaa, että kunnat ovat saaneet sen rahoituksen, mitä tämä korona vaatii. Ja heillä on nyt tiedossa, että se tuki ei ole loppunut, vaan että se myös tulee.

Mutta sitten tulee kritiikkiä vähän tuolta yksityisten hoivapalveluiden osalta, että kun sitä rahaa on mennyt kunnille, niin kuntien pitäisi yhtä lailla olla myös sitten yksityisten hoivapalvelujen osalta kustantamassa näitä maskeja. Nyt tarvittaisiin semmoinen mahtikäsky, että nyt tämä asia pitää hoitaa, koska kyllä meidän pitää nähdä, että niilläkin käsillä, jotka ovat siellä yksityisellä puolella ja hoitavat meidän vanhuksia, kuuluu olla samanlai-

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

nen oikeutus niihin ison maskimäärän ja suojavälineiden korvauksiin, joihinka kuitenkin on satsattu rahaa. Nyt se pitää saada kohdennettua.

17.50 Heidi Viljanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on täällä eduskunnassa keskusteltu viimeisten viikkojen aikana oikeastaan todella paljon meidän nuorten pahoinvoinnista, joka on ilmentynyt viime aikoina väkivaltaisena käyttäytymisenä. Ja eilen tietysti sisäministeriön pääluokan alla kun keskusteltiin, niin monta kertaa se keskustelu menee siihen, miten poliisivoimia lisätään ja miten me järjestyksen valvontaa lisäämme ja muuta kaikkea, kun ne syyt ovat ihan jossain muualla ja juurisyyssä, joista sitten tämä väkivaltainen käyttäytyminen kumpuaa.

Yksi asia, mikä tietysti puhuttaa tähän liittyen, on nuorten päihteidenkäyttö ja alaikäisten päihteidenkäyttö, joka jatkaa kasvamistaan. Ja monta kertaa me puhumme niistä mielenterveysongelmista ehkä enemmän kuin siitä päihdepuolesta. Hallitusohjelmassa on kirjaus alaikäisten päihdepalveluiden turvaamisesta, ja haluaisinkin kysyä siitä, miten on karotettu, missä tilanteessa meillä kunnissa tässä asiassa ollaan, ja mitä sille ollaan oikeasti tekemässä.

17.51 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin kysynyt, arvoisa ministeri Pekonen, vielä tästä taksilain kilpailutuksesta sen verran, että on tullut huolestuttavaa tietoa siitä, että esimerkiksi Taksi Helsinki hävisi kilpailutuksen näistä Kela-kyydeistä sillä perusteella, että heidän tarjouksensa oli liian edullinen. Tosiaan se oli edullinen, se oli jotakin 40 prosenttia edullisempi kuin toisen, mutta tässä tilanteessa, kun kuljettajat tie-naavat muutaman kymppin päivässä, jos sitäkään, Taksi Helsinki katsoo parhaaksensa laittaa hinnan niin alas, että ne kymmeniä vuosia alalla olleet saisivat työtä. Ja nyt heidät vain tiputettiin pois tuosta vain, ja perustelu oli mielestäni erittäin huono tässä taloustilanteessa. Aiotteko korjata tämä virheen, mikä Kelassa on tehty? Itse siellä hallintoneuvoston jäsenenä en voi tällaista menettelyä hyväksyä.

Itse kysymys, johon äsken en saanut vastausta, koskee myös tätä tartuntalakia. Voimassa olevan tartuntalain mukaan eristettynä oleva voidaan lääkittää tahdonvastaisesti. Tämä nykyinen tartuntalaki pitää sisällään myös sellaisen mahdollisuuden, että karanteeni tai eristys voidaan toteuttaa tahdonvastaisesti, ei ainoastaan [Puhemies koputtaa] sairaalle vaan myös niille, joiden oletetaan olevan sairaana, esimerkiksi vaikkapa altistumisen johdosta. Onko tämä [Puhemies: Aika!] teidän mielestänne oikea linja, että voidaan jopa näin järeitä toimia käyttää henkilöille, joista ei tiedetä, ovatko he sairaita?

17.53 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Toisena kysymyksenä haluaisin esittää tämän perusturvan tason nostamisen aikataulun. Laskelmien ja arvion mukaan perusturvan taso on noin 300 euroa liian pieni suhteessa elinkustannusten nousuun. Laskelma perustuu ajatukseen, että koko ajanjaksolla vuodesta 1995 vuoteen 2018 eriarvoisuus on kasvanut. Hallituksen tavoite, jota tuen, on hyvä: että eriarvoisuuskehitys pysähtyy. Kysyn nyt: olisiko mahdollista esimerkiksi tässä, kun sosiaaliturvauudistus on parhaillaan työn alla, ikään kuin valmistelevana työnä esimerkiksi perustaa parlamentaarinen työryhmä, joka käsittelisi tätä asiaa niin, että tämä perusturvan taso saataisiin vastaamaan elinkustannusten nousua ja se tulisi sille tasolle, että esimerkiksi nämä leipäjonot tulisivat tarpeettomiksi?

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

17.54 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lienee tullut selväksi, että jostain syystä pidän numeroista, ja minulla on tässä yksi ilouutinen vielä edelleen kerrottavana. Oma laskelmani osoittaa, että kun olemme varanneet ensi vuodelle 1,6 miljardia euroa kuntien tukemiseen koronaviruksen hoidossa ja siitä ymmärtääkseni 1,4 miljardia on tarkoitettu testien tekemiseen — ensimmäiseen miljoonaan testiin Suomessa kului aikaa maaliskuusta lokakuuhun, toiset miljoona testiä tehtiin loka—marraskuussa kahden kuukauden aikana — niin nyt tuo määräraha riittää ensi vuodelle siihen, että tehtäisiin noin miljoona testiä kuukaudessa, siis 30 000 päivässä, ja sillä keskimääräisellä kustannuksella juuri tällainen määrä pystytään tekemään. Nyt jos kuitenkin saamme rokotuksen hoidettua ja meillä tulee ensi vuonna mahdollisesti rauhoittumaan, ainakin loppuvuonna, tämä koronatilanne, niin vapautuuko tästä määrärahaa, jonka voimme käyttää joihinkin muihin tarkoituksiin?

17.55 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Virta nosti tässä aikaisemmin esille nämä päihdeongelmaiset ja heidän omaisensa. On hyvä, että heihin on tehty näitä satsauksia.

Sitten kysyisin siitä, kun meillä on tämä kansallinen päihdestrategia vuodelta 1997, mutta tässähän on 20 vuoden aikana maailma muuttunut aika kovastikin — esimerkiksi päihteidenkäyttöpainopiste on muuttunut kovastikin, hoitolinjaukset ovat tulleet toisenlaisiksi — joten näkisin myös hyvin tarpeellisena, että omaiset huomioitaisiin entistä väkevämmin. Kysyisinkin sitä, onko näköpiirissä, että tämä kansallinen päihdestrategia päivitetäisiin jollekin ajalle.

17.56 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On hallitukselta aina ministeriöineen ja virkamiehineen iso ponnistus, että myös sote-uudistus sekä rakenne- että sisältöuudistuksineen saadaan etenemään tämänkin vaikean vuoden keskellä, sillä nyt varmasti vielä enemmän tarvitaan sellaisia rakenteita ja sisältöjä, että jokainen sitä apua saa. Me tiedämme, että hoitojonot ja hoitovelka kasvavat jatkuvasti päivä päivältä ja työvuoro työvuorolta. Onkin äärettömän tärkeää, että kun näitä hoitojonoja lähdetään nyt purkamaan, niin se tehdään kohdennetusti mahdollisimman järkevästi ja hyödyntäen moniammatillista kenttää, joka tuolla työtä tekee.

Kiitoksen arvoista on myös se, että palveluja viedään enemmän siihen suuntaan, että apua saa sieltä yhdeltä luukulta, ja erityisesti lasten ja nuorten ja perheiden kohdalla tämä korostuu. Kysyisinkin arvon ministereiltä: miten perhekeskusmallin edistäminen ja kehittäminen tällä hetkellä edistyvät?

17.57 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liityn myös tähän kiitoksien antajien joukkoon tällä toisella kierroksella ja haluan kiittää ministereitä ja erityisesti hallitusta siitä, että iäkkäiden palveluiden parantamiseksi on nyt ryhdytty useisiin toimenpiteisiin. Muun muassa ympärivuorokautisen hoidon henkilöstömitoituksella varmistetaan nyt, että välittömään asiakastyöhön on käytettävissä asiakkaiden tarpeita vastaava henkilöresurssi, ja kuten ministeri Kiuru tässä edellisessä puheenvuorossa sanoi, niin tähän ei pääty tähän vaan vanhuspalvelujen uudistaminen jatkuu, ja uudistuksen toisen vaiheen teema painottuu justiin muun muassa kotihoidon ja omaishoidon kehittämiseen, mikä on erityisen tärkeää.

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

Haluan myös yhtyä edustaja Laukkasen ja Werningin antamiin kiitoksiin siitä, että tämä rahapelituottojen laskun aiheuttama leikkaus kompensoidaan nyt kansalaisjärjestöille, mutta haluaisin tähän loppuun kysyä ministeri Pekoselta, onko nyt suunnitelmia, mitenkä tästä mennään eteenpäin. Tämähän ei nyt vielä riitä, vaan pitää löytää vielä entistä, [Puhemies koputtaa] voisiko sanoa, kattavampi järjestelmä, millä rahoitetaan näitä kansalaisjärjestöjä tulevaisuudessa.

17.58 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten on tullut ilmi, tässä esityksessä näkyvät nimenomaan ihminen ja inhimillisyys, ja täytyy sanoa, että politiikalla on merkitystä, koska toisenlaisiakin esityksiä täällä salissa on nähty.

Itse kiinnittäisin kanssa huomiota tähän vanhuspalvelulain uudistamiseen. Tässä on vuosikaudet vain heikennetty, ja siinä mielessä on äärettömän tärkeää, että ensimmäistä kertaa saadaan merkittäviä panostuksia sinne ympärivuorokautiseen hoitoon. Kuten edustaja Berg tässä mainitsi, saadaan nimenomaan lisää henkilökuntaa ja työnjakoa selkiytettyä.

Tässä tuotiin esille myös tämä kotihoidon vahvistaminen, ja mielestäni oli hyvä, että, ministeri, toitte esille, että nyt tässä toisessa osassa sitä vahvistetaan. Ja tästä omaishoidosta, mikä täällä salissakin on ollut keskustelussa, itse ajattelisin niin, että nyt kun kunnat ja kuntayhtymät järjestävät ja tuottavat sitä ja luku on sadoissa, niin nyt kuitenkin, kun hyvinvointi-alueet, vain reilu parikymmentä, tätä hoitavat, jo siinä pystytään selkeyttämään näitä kriteerejä ja muuta. Näettekö, että myös tällä tavalla voidaan parantaa omaishoitajien asemaa?

17.59 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän valiokuntaa erittäin ansiokkaasta mietinnöstä ja näistä poiminnoista. Valiokunta kohdentaa lisämäärärahoja sote-alan laaturekistereille. Näen sen erittäin tärkeänä, sillä laaturekistereiden avulla voidaan parantaa potilasturvallisuutta ja antaa työkaluja tiedolla johtamiselle. Olisi tärkeää, että jatkossa toiminnan rahoitus saataisiin pysyväälle pohjalle. On ongelmallista, jos tällaista tärkeää perustoimintaa rahoitetaan tämäntyyppisellä epäjatkuvalle tavalla, joten kysyisin ministeriltä: onko mahdollisuuksia siirtää tätä perustoiminnan rahoituksen alaisuuteen?

Valiokunta nostaa esille päihteitä käyttävät äidit ja korostaa, että palveluihin on varattava riittävät resurssit, ja hallitus onkin niitä lisäresursoinut. Tämä on ihmisryhmä, jonka palveluiden erityisesti toivoisi olevan kunnossa. Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa kiinnitettiin huomiota samaan ihmisryhmään ja päädyttiin asiakasmaksulainsäädännön uudistuksen yhteydessä poistamaan päihteitä käyttävien raskaana olevien poliklinikkamaksut. [Puhemies koputtaa] Toivon, että tämän palvelusegmentin huomiota jatketaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sitten ministerit, kummallekin noin 3 minuutin vastaus.

18.01 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Koskiselle vastaan tästä keliakiakorvauksesta. Käsittelin sitä tuossa aloituspuheenvuorossani, mutta totean vielä, että hallitusohjelman mukaisesti hallitus on siis tehnyt selvityksen siitä keliakiakorvauksen palauttamisesta ja se saatiin valmiiksi lokakuun loppuun. Ja ehkä täytyy todeta, että vaikka voisi kuulostaa yksinkertaiselta vain palauttaa jo-

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

kin keliakiakorvaus, niin se vaatisi lainsäädäntömuutoksen tämän meidän selvityksen mukaan, joten ihan yksinkertaisesta toimesta ei sikäli ole kysymys. Mutta kuten tosiaan valio-kuntakäsittelyssä nostettiin esille, tämän keliakiakorvauksen palauttamista tarkastellaan edelleen, ja tämä asia otetaan huomioon kevään 2021 kehysvalmistelun yhteydessä.

Edustaja Heinonen kysyi eläkeputkesta. Hän ei ole täällä salissa — ehkä hän on siirtynyt seuraamaan viisikon tiedotustilaisuutta liittyen eläkeputkeen, joka on juuri nyt alkanut.

Edustaja Laukkanen otti esiin perusturvan tason, joka on liian matala — siitä Suomi on saanut myöskin huomautuksia. Hallitushan tarkastelee vuosittain mahdollisuuksia tehdä lisäpanostuksia köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentämiseksi. Pidän hyvänä tätä edustaja Laukkasen esiin nostamaa ajatusta siitä, että perusturvan korottamisen mahdollisuuksia pohdittaisiin laajemmin esimerkiksi tämän parlamentaarisen sosiaaliturvakomitean yhteydessä, mutta en näe tarpeelliseksi perustaa mitään uutta komiteaa tai ryhmää tämän asian ympärille.

Edustaja Niikolle totean, että kuten aikaisemminkin totesin, tuo taksilaki ei tähän budjettikeskusteluun kuulu, ja palaamme siihen asiaan. Tämä asia on meillä selvittelyssä tällä hetkellä ministeriössä, ja suoraan sanon, että en osaa vastata tähän edustajan esittämään kysymykseen tällä hetkellä, mutta palaan tähän sitten myöhemmin. — Kiitos.

18.03 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Aloitetaan tällä kertaa noista päihdepalveluista. Käytännössä meillä on tarkoituksena uudistaa lainsäädäntöä myös päihdepalveluiden puolelta, ja minusta nämä keskustelunavaukset, joita teitte, ovat erittäin kannatettavia. On pakko sanoa, että emme ole vielä ehtineet. Minä olen myös luvannut, että me käymme laajasti alan kanssa keskustelua pyöreän pöydän merkeissä, ja siitä sitten lähdetään tähän uudistustyöhön. Me emme ole pystyneet vielä aloittamaan tätä kokonaisuutta, mutta se on tulossa. Tämä on vakava juttu. Minun on sanottava, että me olemme hyvin pirstaleisen palvelumaailman keskellä eläneet kaikki nämä vuodet, ja päihdepalvelut toimivat tässä maassa hälyttävällä tavalla. Se on ihan aidosti aihe, josta meidän täytyy pystyä oppimaan.

Ja edustaja Viljanen kysyi vielä tähän liittyen, että entäs nämä alaikäisten päihdepalvelut. Olen tässä salissa monta kertaa sanonut, että osa ei edes tunnusta, että alaikäiset tarvitsivat päihdepalveluja. Tämä on niin vakava asia, että jos me aiomme saada lastensuojelun asiakkaiden asiat kuntoon, niin meidän on tunnustettava, että maailma on, kuulkaas velisemme, muuttunut, ja näihin on vain lähdettävä hakemaan ratkaisuja.

Edustaja Nurminen kysyi tästä omaishoitajien aseman parantamisesta, että miten se liittyy myöskin sote-uudistukseen. Kyllä se liittyy: 22 yhdenvertaista aluetta, joita myöskin strategisesti tullaan tällä rahoituksella ohjaamaan. Minä uskon, että käy niin kuin edustaja Nurminen totesi, että kyllä yhdenvertaisuus lisääntyy. Nyt tämä on täysin järjestäjistä riippuvaa, 195 järjestäjää, ja kirjo on kyllä monenlainen. Uskon, että ainakin maakunnallisesti tähän tulee parannusta, siis siihen yhteiseen linjaan.

Mitä tulee tähän kysymykseen ruoka-avusta, niin haluan siitä myös sanoa, että minusta on hyvä, että me otamme yhdessä tämän ruoka-avun käsittelyyn. Edustaja Laukkaselle totean, että esimerkiksi te olette tehnyt tässä ansiokasta työtä. Minusta sellainen fiksu asenne tässä on nimenomaan se, että meillä on ollut rahoitusta ruoka-apuun, mutta kaikkea rahaa ei ole vielääkään saatu menemään, 332 000 on vasta jaettu tästä kierroksesta, mikä selittää sitä, että jouduin aprikoimaan, laitetaanko jo uusi erä hakuun ennen kuin on vanhaakaan

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

jaettu. Tämä on ihan näin. Samaan aikaan olemme ajatelleet, että me kuitenkin laittaisimme tämän erän nyt tässä kevään aikana hakuun, niin kuin tässä myöskin jaosto toivoi.

Ja tämä on vaikea kysymys, mistä sitä ruokaa saadaan, miten EU:n ruoka-apu saadaan varmistettua jatkossakin ja miten hävikkiruokan vähetessä tämä koko toiminta pystyy jatkamaan, ja millä tavalla me opimme siitä, mitä tähän asti on tehty. Eli tämä selvitys on olenainen, ja se valmistuu ihan näinä viikkoina. Kyllä siinä on paljon vielä mietittävää, ja minusta se on myös asia, mistä pitää käydä keskustelua.

Valiokunnan puheenjohtaja Lohi nosti tämän palveluiden viivästymisen ja hoitovelan ja palveluvelan esiin, ja tässä on kyllä sellainen asia, niin kuin tuossa kyselytunnilla jo totesin, että meidän pitää pystyä myös katsomaan näitä kapeikkoja. Yksi asia on se, että meillä on kasvanut ihan valtavasti erikoissairaanhoidon mielenterveyspalveluiden tarve. Meillä ihan pursuaa, tiedätkö, tämä väkimäärä, jolla on palveluiden tarvetta, ja se on varmasti yksi tämän koronan ihan kriittisiä juttuja. Se on johtanut siihen, että kun peruspalveluita ei paikoitellen näille ole, niin sitten väki ohjautuu erikoissairaanhoidon, ja sieltä alkaa loppua resurssi kesken. — Että kyllä tässä on paljon tekemistä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja sitten siirrytään puhujalistaan.

18.06 Heidi Viljanen sd: Arvoisa puhemies! Ensi vuoden talousarviota on laadittu hyvin poikkeuksellisissa oloissa, ja luonnollisesti sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala on koronapandemian kannalta kaikkein keskeisin sektori taistelussa itse virusta vastaan mutta erittäin tärkeässä roolissa myös reagoinnissa viruksen aiheuttamiin seurauksiin sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Selvitäksemme parhaillaan käynnissä olevasta kamppailusta koronaviruksen kanssa on koronatoimien tehokkuus keskeisessä roolissa. Testaamiseen, jäljittämiseen, karanteeneihin, potilaiden hoitoon, matkustamisen terveysturvallisuuteen sekä rokotteeseen liittyvät menot on hallitus sitoutunut korvaamaan kunnille ja sairaanhoitopiireille täysimääräisesti. Nämä menot korvataan kehyksen ulkopuolisina menoina niin kauan kuin tautitilanne ja hybridistrategian toimeenpano sitä edellyttävät.

Koronaepidemiaan varauduttaessa jouduttiin kiireetöntä hoitoa terveydenhuoltojärjestelmässämme rajoittamaan, ettei ajauduttaisi palvelujärjestelmän ylikuormittumiseen, ja toisaalta haluttiin varmistaa potilaiden mahdollisimman hyvä hoito. Tästä on seurannut luonnollisesti hoitopääsyn heikentymistä ja hoitojonojen pidentymistä. On tärkeää, että hallitus on sitoutunut purkamaan hoito- ja palveluvelkaa 450 miljoonalla vuosina 2021—23.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta kiinnitti omassa lausunnossaan huomiota monien potilasryhmien tutkimuksen ja hoidon aloituksen viivästymiseen, joka voi huonontaa hoidon lopullista tulosta ja siten aiheuttaa inhimillistä kärsimystä mutta myös raskaampien ja kalimpien hoitojen tarvetta ja siitä syntyviä lisäkuluja.

Lasten ja nuorten hyvinvointi on turvattava aina, mutta tämänkaltaisessa kriisitilanteessa on erityiselle huolelle aivan erityinen aiheensa. Koronaepidemia on vaikuttanut kielteisesti monien lasten, nuorten ja perheiden elämään, ja etenkin perheiden eriarvoisuus on lisääntynyt. Monien palveluiden saatavuus ja käyttö on heikentynyt: esimerkiksi neuvoloissa sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa jäi maaliskuun—elokuun aikana yli puoli miljoonaa vastaanottokäyntiä käyttämättä. Alaikäisten patoutunut avuntarve on syksyn aikana alkanut purkautua myös lastensuojeluun, ja tämä kehitys tulee eittämättä jatkumaan.

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

Kunnille vuoden 2020 aikana lisätalousarvioissa osoitetut lisäresurssit erityisesti lasten, nuorten ja perheiden palveluihin ovat tulleet todella tarpeeseen. Lastensuojelu on jo ennestään varsin kuormittunut. Asiakasmäärät ovat liian suuria, ja pulaa sosiaalityöntekijöistä on kaikkialla. On erittäin tärkeää, että talousarviossa on huomioitu lastensuojelun valvonnan tarpeen lisääntyminen, mutta edelleen on kiinnitettävä erityistä huomiota ennaltaehkäisevien palveluiden riittävään resursointiin. Koronakriisillä on kauaskantoisia vaikutuksia lasten ja nuorten elämään. Tarvitaan kokonaisvaltainen suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaamiseksi sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

Arvoisa puhemies! Tällä viikolla kävimme tässä salissa kauan odotetun sote-uudistuksen lähetekeskustelun. Uudistuksessa perustason palveluihin panostetaan voimakkaasti ja palveluita kehitetään niin, että kansalaisten yhdenvertaisuus palveluiden saatavuudessa ja saavutettavuudessa toteutuisi. Palvelujärjestelmän kehittämisen 128 miljoonan euron määrärahoista suurin osa käytetäänkin tulevaisuuden sote-keskus -ohjelmaan, joka on koko sote-uudistuksen keskiössä. Lisäksi 4 miljoonaa käytetään kuntoutuksen kehittämiseen sekä 1,4 miljoonaa työkykyohjelman resursointiin.

Samalla kun sote-uudistusta tehdään peruspalveluja ja hoitoonpääsyä kehittäen, on syytä kehittää myös perustason mielenterveyspalveluja, joissa on tällä hetkellä merkittäviä puutteita. Erityisesti lasten ja nuorten mielenterveyspalveluista tulee huolehtia. On arvioitu, että mielenterveyden ongelmien suorat ja epäsuorat kustannukset Suomessa ovat noin 11 miljardia euroa vuodessa. Näiden ongelmien hoitamattomuuteen meillä ei ole varaa. Varaa ei ole myöskään enää päihdeongelmien hoitamattomuuteen. Sote-uudistuksessa tärkeää on, että ihminen saa apua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa peruspalveluissa. Kun hoito ei viivästy, myös euroja säästyy.

Koska kiirehdin tätä puhetta, niin käytän vielä tilaisuuden myös minäkin tässä ja kiitän ministereitä. Olette tehneet kovaa työtä tänä vuonna koronaepidemian hoidossa, ja ne panostukset ja satsaukset ovat kyllä lämpimän kiitoksen arvoisia.

18.11 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Tänä poikkeuksellisenä vuonna 2020, jota varmaan tullaan historiankirjoissa nimittämään koronan vuodeksi, on monista ammattikunnista nimenomaan hoitoalan henkilökunta joutunut taistelemaan virusta vastaan etulinjassa, ja heille kuuluu iso kiitos siitä. Korona on vaikuttanut talouteemme ja elinkeinoelämäämme ja on aiheuttanut kunnille ja sairaanhoitopiireille merkittäviä menolisiä, joista ne eivät ikinä selviäisi ilman valtion auttavaa kättä.

Korona tulee varjostamaan myös vuotta 2021, joten on kuntien ja sairaanhoitopiirien kannalta ensiarvoisen tärkeää, että hallitus on sitoutunut korvaamaan koronaan liittyvät kustannukset, joita on syntynyt testaukseen, jäljittämiseen, karanteeneihin, potilaiden hoitoon, matkustamisen terveysturvallisuuteen sekä rokotteeseen liittyvien menojen muodossa. Kyseiset menot korvataan täysimääräisesti kehyksen ulkopuolisina menoina niin kauan kuin tautitilanne ja hybridistrategian toimeenpano vaativat. Kyseisen momentin määrärahasi on kirjattu 1,6 miljardia euroa, josta 1,4 miljardia euroa on osoitettu koronaviruksen testaukseen sekä jäljittämiseen ja 30 miljoonaa euroa koronaviruksen testausteknologiaan. Määrärahasta on myös korvamerkitty 30 miljoonaa euroa rajanylityspaikkojen terveysturvallisuuden vahvistamiseen ja 200 miljoonaa euroa kuntien, kuntayhtymien ja Ahvenanmaan maakunnan muiden välittömien koronakustannusten korvaamiseen.

Myös me kansalaiset pystymme omalla käytöksellämme vaikuttamaan siihen, että koronakompensaatiota ei tarvitse kasvattaa. Toivotaan, että tautitilanne hellittää seuraavien 10

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

viikon aikana. Ratkaisevaa hoitokapasiteetin kannalta on esimerkiksi joulunaika, joka on perinteisesti ollut yhteen kokoontumisen aikaa. Nyt joulun suositellaan tartuntojen välttämiseksi vietettäväksi niiden henkilöiden kanssa, jotka ovat samaa perhettä ja taloutta.

Vaikka korona on sosiaali- ja terveysministeriön toimialalla kaikkea läpäisevä teema, on tärkeää, että poikkeusaikana syntyneitä hoitojonoja puretaan. Hallitus aloittaa monivuotisen hoito- ja palveluvelan purkamiseen kohdentuvan, sote-palveluiden saatavuutta tukevan uudistuskokonaisuuden valmistelun. Kaiken kaikkiaan hoito- ja palveluvelkaa on sitouduttu purkamaan 450 miljoonan euron kokonaisuudella vuosina 2021–2023.

Arvoisa puhemies! Eräitä merkittävimpiä Marinin hallituksen tähänastisia saavutuksia on hoitajamitoitusta määrittävän vanhuspalvelulain hyväksyminen tämän vuoden kesäkuussa. Ensi vuonna alkaa hoitajamitoituksen asteittainen voimaantulo. Iäkkäiden palvelujen parantamiseksi on ryhdytty useisiin toimenpiteisiin. Muun muassa ympärivuorokautisen hoidon henkilöstön mitoitusta koskeva lainmuutos astui voimaan tämän vuoden lokakuussa, josta lähtien henkilöstömitoituksen on oltava vähintään 0,5 työntekijää asiakasta kohti. Henkilöstömitoitus vähintään 0,7:stä työntekijästä asiakasta kohden tulee täysimääräisesti voimaan huhtikuun alussa 2023. Tämän vuoden lokakuussa tulivat voimaan myös säännökset välittömän asiakastyön ja välillisen työn erottamisesta sekä henkilöstön rakenteesta ja osaamisesta. Näin varmistetaan, että välittömään asiakastyöhön on käytettävissä asiakkaiden tarpeita vastaava henkilöstöresurssi.

Iäkkäiden henkilöiden tehostetun palveluasumisen ja pitkäaikaisen laitoshoidon henkilöstömitoituksen vuoksi kuntien peruspalvelujen valtionosuutta korotetaan ensi vuonna 52,8 miljoonalla eurolla. Tyytyväisyyttä herättävät vuosille 2020–2023 laadittu laatusuositus sekä ikäohjelma, jotka käsittelevät muun muassa toimintakykyisen ikääntymisen turvaamista, ikäystävällistä asumista sekä asiakaslähtöisesti toteutettuja palveluja. Vanhuspalvelujen uudistamisen toisen vaiheen teemat painottuvat muun muassa kotihoidon ja omaishoidon kehittämiseen, johon momentin määrärahasta on varattu 22 miljoonaa euroa. Valiokunta pitää näitä painopisteitä perusteltuina ja korostaa, että jatkovalmistelussa varmistetaan kuntien mahdollisuudet suoriutua tehtävistään.

Arvoisa puhemies! Omaishoidon merkitys kasvaa nykyisestä. Omaishoitajien tukipalvelut ja jaksamisen muu tuki pitää saada kunnissa kuntoon, jotta he jaksaisivat tehdä tärkeää työtään ja hoitaa omaisiaan.

18.16 Sofia Virta vihr: Arvoisa herra puhemies! Kun me aikuiset kuvailimme tätä kulunutta vuotta, se on meistä monelle koronavuosi. Se on vuosi, jolloin yrityksiä kaatui, työpaikkoja menetettiin, terveydenhoitokapasiteetti ja henkilöstömme olivat äärirajoilla ja sekä yhteisöt että yksilöt kohtasivat menetyksiä eri muodoissa. Mutta uskon, että jos lapsemme kuvailisivat tätä vuotta, niin kertomuksiin mahtuisi aika paljon muutakin. Siellä puhuttaisiin varmaan aina hiekkalinnoista piparkakku-ukkoihin.

Meidän onkin hyvä muistaa, että tämä vuosi ei ole vain koronavuosi vaan se on pala lapsuutta, aikaa, jota ei voi myöhemmin korvata. Tuo lapsuus rakentuu aina siellä meidän aikuisten arjessa, ja silloin kun meidän aikuisten arki syystä tai toisesta järkkyy, ovat lapset täysin riippuvaisia siitä, miten meidät aikuiset saadaan pysymään jaloillaan, miten meidän aikuisten voimavaroja vahvistetaan, jotta me aikuiset kykenemme kohtaamaan jokaisen lapsen, tukemaan heidän tarpeitaan ja turvaamaan sitä kaikkein tärkeintä, heidän lapsuuttaan. Sen takia nyt esimerkiksi panostukset sosiaaliturvaan ja yleisesti sosiaali- ja terveyspalveluihin ovat äärettömän tärkeitä jokaisen lapsuuden kannalta.

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

Olemme varmasti kaikki tässä salissa yhtä mieltä siitä, että koronakriisi ei saa jättää varjoa yhdenkään lapsen lapsuuden ylle. Kriisin aikana tehdyt panostukset lapsiin ja nuoriin ovat korvaamattomia, mutta ne eivät vielä riitä sellaisinaan.

Monien palveluiden saatavuus ja käyttö on heikentynyt, ja arviolta esimerkiksi äitiys- ja lastenneuvoloissa sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa jäi tämän vuoden maaliskuuhuhtikuussa puuttumaan lähes 590 000 vastaanottokäyntiä. Se on 590 000 mahdollisuutta vähemmän kohdata ja kysyä, miten jaksatte, kohdata, tarjota apua ja huomata lapsen mahdollinen hätä.

Me tiedämme, että alaikäisten patoutunut avuntarve on syksyn aikana odotetusti alkanut purkautumaan lastensuojeluun, aivan kuten edustaja Viljanen puheenvuorossaan toi esiin. Me myös tiedämme, että tämän kriisin vaikutukset tulevat lasten ja nuorten kautta kokonaisuudessaan näkyviin vasta paljon, paljon, mahdollisesti jopa vuosia myöhemmin. Sanotaan, että lapset ja nuoret purkavat pahaa oloaan silloin, kun sille muodostuu tilaa. Jos kotona vanhempi tai vanhemmat voivat huonosti, jää lapselle helposti hiljainen huolenkantajan rooli. Jos kotona korkki aukeaa, jää lapselle tehtäväksi vain selviytyä.

Meillä on velvollisuus pitää huolta siitä, että vanhemmuuden tuki toteutuu kriisienkin keskellä ja että esimerkiksi aikuisten mielenterveys- ja päihdepalvelut toimivat saumattomina ketjuina ja että lasten ja nuorten asema niissä huomioidaan. Silloin kun ne omat voimavarat eivät siellä kotona riitä, on äärettömän suurta rohkeutta hakea apua kodin ulkopuolelta. Kun tuo kynnyksen avun hakemiseen on ylitetty, on meidän päättäjinä pidettävä huolta siitä, että apua silloin myös saa ja että sitä saa riittävän nopeasti.

Lasten ja nuorten kanssa työskentelevät tahot tekevät korvaamatonta työtä, ja heidän resurssiensa vahvistaminen on tärkeää. Talousarviossa ensi vuodelle tehtävät lisäykset lastensuojeluun ja sen valvonnan voimavaroihin ovat kiittämisen arvoisia, samoin päätökset yhä parantaa ja arvioida maamme turvakotiverkoston riittävyttä, sillä on aivan selvää, että tässä maassa jokaisella tulee olla paikka, johon matalalla kynnyksellä ja helpolla saavutettavuudella voi hakeutua silloin, kun koti ei ole turvallinen.

Arvoisa puhemies! Julkisten palveluiden rinnalla järjestöillä on aivan uniikki paikkansa avuntarjoajina, ja päätökset turvata järjestöjen toiminta ensi vuodelle ovat korvaamattomia. On aivan selvää, että jatkossa meidän tulee kuitenkin löytää aidosti niin taloudellisesti kuin eettisesti kestävämmät keinot rahoittaa tätä tärkeää esimerkiksi sote-järjestöjen kenttää.

Ja lapsuuden turvaamista, sitä ei voi koskaan sortua tarkastelemaan vain yhden hallinnonalan tai ministeriön alla. Se on yli sektorirajojen ja hallintorajojen tehtävää työtä. Kentän ammattilaiset osaavat jo monin paikoin erittäin hyvin tuon moniammatillisen työteen, mutta välillä tuntuu, että meillä päättäjillä on yhä vielä harjoiteltavaa sen käsittämisessä, miten monet päätökset ja miten monilla hallinnonaloilla lapsuuden rakentumiseen todellisuudessa vaikuttavat. Tämän tueksi olisikin äärettömän tärkeää saada jatkossa yhä vankemmin mukaan lapsivaikutusten arviointi ja lapsibudjetointi.

Haluan vielä aivan lopuksi kiittää valiokuntaa äärettömän tärkeistä päätöksistä lisätä rahaa lähi- ja perheväkivallan torjuntaan sekä tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen estämisen toimeenpano-ohjelman edistämiseen. Nämä lisäykset eivät vielä yksinään riitä torjumaan näitä järkyttäviä ilmiöitä kokonaisuudessaan, mutta suunta on nyt oikea.

18.20 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa herra puhemies! Meillä kaikilla on oikeus hyvään mielenterveyteen. Tämän pitäisi olla itsestäänselvyys. Tämä oikeus ei valitettavasti

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

kuitenkaan voi toteutua, ellei asialle myös tehdä jotain. Erittäin huolestuttavaa on, että tänä päivänä tilanne on kuitenkin se, että mielenterveyden ongelmat ovat nousseet yleisimmäksi työkyvyttömyyden syyksi. Jonot ovat pitkiä, eikä mielenterveyspalveluita ole läheskään aina saatavilla niitä tarvittaessa. Mikäli palveluita ei ole saatavissa tai jonot ovat kohtuuttoman pitkiä, ongelmat jäävät hoitamatta ja ne pahenevat entisestään: työpoissaolot lisääntyvät, syrjäytymisriski kasvaa, yhä useammat joutuvat turvautumaan kalliiseen erikoissairaanhoidon, ja tilanteen pidentyessä ja jatkuessa inhimillinen kärsimys pahenee. Läheisen sairastuessa myös monen muun elämä muuttuu.

Arvoisa puhemies! Ennen koronaakin nuorten mielenterveysongelmat olivat lisääntyneet, nuorten ja lasten masennuslääkkeiden käyttö lähes kaksinkertaistunut ja nuorten itsemurhatilastot todella järkyttävällä tasolla. Nämä nuoret ansaitsevat ja tarvitsevat hoitoa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Yksilötason tragedioiden lisäksi kysymys on myös valtavasta taloudellisesta kysymyksestä. OECD:n arvioiden mukaan Suomessa mielenterveyden häiriöiden kokonaiskustannukset ovat noin 11 miljardia vuodessa. Panostamalla matalan kynnyksen palveluihin ja varhaiseen puuttumiseen hyötyisimme siis niin yksilön kuin yhteiskuntamme tasolla.

Terapiatalku-kansalaisaloitteella juuri tähän olisi tarkoitus puuttua, ja sen toteutuessa hoidon tarve arvioitaisiin heti ja tarvittava hoito olisi aloitettava kuukauden sisällä. Tämän toteuttamiseksi olemme kokoomuksessa esittäneet vaihtoehtobudjetissamme vaadittavaa 35 miljoonan euron pysyvää rahoitusta terapiatalkuun toteuttamiseksi. Kansalaisaloite on annettu eduskunnalle jo yli vuosi sitten, ja asia ei vain tunnu edistyvän, eikä rahoitusta hallituksen taholta tunnu löytyvän millään, vaikka tänä vuonna rahaa on tuntunut kaikkeen muuhun riittävän. Tämä on valitettava tilanne erityisesti tällaisena aikana, kun mielenterveysongelmat vain kasvavat entisestään. Tässä tilanteessa meillä ei ole varaa odottaa hallituskauden lopulla valmistuvaa hoitotakuuta. — Kiitos.

18.23 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Kysyin tuossa jo ministereiltä, että mitähän kehuttavaa vielä keksisin — pajatso on aika lailla tyhjä. [Naurua] Tällä hetkellä hyvälle hallitukselle ja hyvälle ministerielle tietysti ne kiitokset kuuluvatkin.

Nostan kuitenkin muutaman itselleni tärkeän asian, jotka liittyvät sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan. Tässä edellä kuultiin tärkeitä näkemyksiä siitä lasten ja nuorten osalta. Me olemme voineet seurata trendiä, joka on kehittynyt nuorten alkoholinkäytön osalta erittäin positiiviseen suuntaan, mutta ehkä meillä on liiaksi jäänyt huomioimatta se, että niiden tilalla on muita päihteitä, päihteitä, jotka aiheuttavat paljon enemmän ja vielä vakavampaa haittaa nuorille ja nuorten mielelle sekä yhteiskunnalle väkivalta- ja omaisuusrikkoksina. Eli meidän on huomattavasti nopeammin pystyttävä tarttumaan nuorten ongelmiin, ja pitää edelleen kehittää meidän neuvolatoimintaa niin, että olemme perheiden tukena, jotta pystytään tarttumaan aikaisessa vaiheessa näihin ongelmiin, joita nuorilla on.

Ministereiltä haluaisin kysyä erityisesti sitä, että kun me olemme tässä koronatilanteessa, onko meillä järjestelmä, jolla tallennamme nämä kokemukset. Nyt olisi erityisen tärkeää, että meillä olisi jo ohjattu ajatus siitä, kuinka tallennamme nämä kaikki. Varmasti eri sairaanhoitopiireissä on erilaisia toimintamalleja — vaikka ministeri on ohjeistanut erilaisissa toiminnoissa — varsinkin kokemuksista siitä, mitä henkilöstö on itsessään päässyt tekemään ja tekee. Se olisi tässä tulevassa sote-uudistuksessa erittäin tärkeää... [Puhuja keskeyttää puheensa ja katsoo ministeriaitioon] — Anteeksi, jos minä häiritsen. — Olisi erittäin tärkeää saada haltuun se kaikki tietämys ja kehittämistoiminta, mitä henkilöstöllä

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

on. Itselläni on se kokemus, että terveydenhoitojärjestelmä on erittäin byrokraattista, ja uskon siihen, että jos henkilökunta itsessään saa ruveta organisoimaan sitä työtä, niin ettei siellä ole niin, että ensin on apuhoitaja, joka törmää sairaanhoitajaan, sairaanhoitaja, joka törmää ylihoitajaan, ylihoitaja, joka törmää lääkäriin ja niin edelleen... Eli se byrokraattinen ratas täytyy pystyä muuttamaan sisältäpäin niin, että henkilökunta on täysillä mukana. On hyvä tietää ja olen tunnistanut sen, että ministeri Kiuru on tuonut sen esille, että henkilöstön pitää olla näissä prosesseissa mukana, ja se on ehdottoman tärkeää, jotta voimme siten päästä eteenpäin.

Sitten eräs kysymys, joka ei tässä budjetissa nyt ole, mutta kannan siitä huolta ja murhetta. Meillä on 30 kunnassa sosiaalinen luototus, sen luototuksen piirissä on noin 40 prosenttia Suomen kansalaisista. Nyt kun tämä sote tulee näitten hyvinvointialueitten osalta, niin kuinka varmistamme, että tähän ei tule nyt katkosta, että kaikki hyvinvointialueet ottavat tämän sosiaalisen luototuksen käyttöönsä? Hallitusohjelmassa on hyvä kirjaus, että selvitetään koko maan käsittävä sosiaalisen luototuksen mahdollisuus, mutta nyt kun tämä palikka tulee tähän väliin, niin että meillä ei olekaan nyt semmoista ehkä yhtä aikaa liikkeelle lähtevää sosiaalisen luototuksen mahdollisuutta, niin minä haluaisin tietää, olemmeko me oikeasti nyt huolehtimassa siitä, että tämä erittäin hyvä järjestelmä toimii.

Sitten vielä: Kuinka usein, kuinka hyvin tässä prosessissa ollaan pystytty kilpailuttamaan testien hintoja? En tiedä, onko se urbaania legendaa, mutta kovasti puhutaan, että testien hinnat lähtevät jo 50 eurosta — joku sanoi, että 35 eurollakin pystytään hankkimaan testitulokset. Ja nyt tavallaan — tämän edustaja Lindén on ottanut esille — näitten asioiden kanssa pitää olla tarkkana, jotta me voimme olla niin sanotusti kuin porkkana.

18.28 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Muutamia nostoja tästä valiokunnan mietinnöstä:

Maailmalla on otettu takapakkia Istanbulin sopimuksen toimeenpanossa. On tärkeää, että Suomi osoittaa päinvastaista suuntaa, sillä eurooppalaisissa tilastoissa emme perheväkivallan suhteen pärjää. Lisärahoitusta ohjataan nyt naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjuntaan ja turvakotipaikkoihin, sillä riittävä paikkamäärä pitää pystyä turvaamaan. Rahoitusta lisätään myös tyttöjen ja naisten silpomisen ehkäisyyn.

Korona on lisännyt lasten ja nuorten ja perheiden pahoinvointia. Alkuun pääsy koulu-terveydenhoitoon ja lähipalveluihinkin ei ollut mahdollista, kun moni lasten ja nuorten hyvinvointia turvaava on joutunut väliaikaisesti siirtymään koronatehtäviin. Haluankin oikeastaan kysyä, kuinka jatkossa vahvistetaan lasten ja nuorten pahoinvointia ennalta ehkäisevää työtä mahdollisimman matalalla kynnyksellä — onnistuneet ja tehokkaat perustason palvelut kun vähentävät raskaan tason palveluiden tarvetta.

Vielä haluan nostaa valiokunnan tekemän lausuman mielenterveyden hoitovelan kuroimisesta, mistä on täällä jo paljon puhuttu. OECD:n tilastonkin varmaan osaamme jo kaikki ulkoa. Sen raportin mukaan mielenterveyden suorissa ja epäsuorissa kuluissa olemme OECD-maiden suurimpien joukossa, ja vuositasolla syntyvä kulu on 11 miljardia euroa. Hoitoonpääsy on liian hidasta — tähän tarvitaan pikainen korjaus. Koronan myötä avun tarve on kasvanut entisestään, emmekä halua, että jäljet näkyvät vielä kymmenien vuosien päästä.

Vielä haluan viitata viime vuonna hyväksyttyyn lausumaan. Siinä eduskunta edellytti, että tutkimusrahoituksen riittävyys varmistetaan uudessa sote-rakenteessa. Lisäksi edellytettiin, että valtion tutkimusrahoitusta terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tut-

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

kimukseen vahvistetaan. Tällä hetkellä erva-alueet rahoittavat tutkimusta myös kuntien rahoituksella. Valiokunnassa painotimme tämän haasteen ratkomista ennen sotien voimaantuloa.

Lopuksi kiitokset ministereille, olette jouluvapaanne ansainneet. Toivottavasti te, kuten muutkin suomalaiset, saatte ja osaatte huilia.

18.31 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Suomalaiset eivät tällä hetkellä saa sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluja tasavertaisin ehdoin. Hoitoa ja palveluita voi joutua tällä hetkellä odottamaan todella pitkään, ja palveluketju voidaan keskeyttää syystä tai toisesta useita kertoja. Tästä syystä onkin erittäin tärkeää, että hallitus on varannut talousarviossaan palvelujärjestelmän kehittämiseen kaikkiaan 128 miljoonaa euroa, josta suurin osa käytetään Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmaan. Tavoitteena on vahvistaa sote-uudistuksen rinnalla nykyistä palvelurakennetta ja parantaa peruspalvelujen saatavuutta, ikäihmisten hoitoa ja hoivaa sekä kehittää mielenterveyspalveluja mielenterveysstrategian mukaisesti. Sote-keskus-ohjelman toimenpiteillä tähdätään myös osaltaan hoitotakuun toteuttamisen edellytysten parantamiseen, mihin on varattu sekä tälle että ensi vuodelle 60 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Kuntien ja sairaanhoitopiirien kannalta on erittäin tärkeää, että hallitus on sitoutunut korvaamaan kaikki koronaan liittyvät kustannukset täysimääräisesti niin kauan kuin tautitilanne ja hybridistrategian toimeenpano sitä edellyttävät. Resurssien riittävyyttä on silti edelleen seurattava ja varmistettava, että sairaanhoitopiirit pystyvät vastaamaan myös kiireettömän hoidon kasvun tuomiin paineisiin ja huolehtimaan hoitojonon purkamisesta. Kyse ei ole yksinomaan lisärahoituksen tarpeesta vaan myös osaavan henkilöstön riittävyydestä. On myös erittäin tärkeää, että hallitus aloittaa monivuotisen hoito- ja palveluvelan purkamiseen kohdentuvan uudistuskokonaisuuden valmistelun ja on talousarviossa sitoutunut purkamaan hoito- ja palveluvelkaa 450 miljoonan euron kokonaisuudella vuosina 21—23.

Arvoisa puhemies! Perustason mielenterveyspalvelujen resursseissa, palveluvalikoimassa, osaamisessa sekä hoitoketjujen toimivuudessa on huomattavia puutteita, jotka ovat koronaepidemian vuoksi edelleen pahentuneet. Merkittävimmät puutteet ovat etenkin niiden nuorten, työikäisten ja ikääntyvien kohdalla, joilla ei ole mahdollisuuksia hyödyntää työ- ja opiskeluterveydenhuollon tarjoamia palveluja. Myös lasten ja nuorten mielenterveyden lähipalvelut ovat riittämättömiä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta esittääkin lausumaesityksessään, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin mielenterveyden hoitovelan kiinnikuromiseksi. Tämä edellyttää mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantamista ja hoitoonpääsyn nopeuttamista sekä tarvittaessa myös lisämäärärahaa mielenterveyspalveluiden kehittämiseen ensi vuonna.

Koronakriisillä on kauaskantoisia vaikutuksia varsinkin lasten ja nuorten elämään, mistä syystä tarvitaan kokonaisvaltainen suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaamiseksi sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Jatkotoimien arviointia varten onkin tärkeää, että kansallisen lapsistrategian valmistelussa on tarkasteltu koronakriisin vaikutuksia lasten oikeuksiin ja asemaan.

Arvoisa puhemies! Haluan kiittää hallitusta erityisesti siitä, että iäkkäiden palvelujen parantamiseksi on ryhdytty useisiin toimenpiteisiin. Ympäri vuorokautisen hoidon henkilöstömitoituksella varmistetaan, että välittömään asiakastyöhön on käytettävissä asiakkaiden tarpeita vastaava henkilöstöresurssi. Uusien tehtävien vuoksi kuntien peruspalvelujen

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

valtionosuutta korotetaan ensi vuonna 52,8 miljoonalla eurolla. Vanhuspalveluiden uudistaminen ei pääty kuitenkaan tähän, vaan uudistuksen toisen vaiheen teemat painottuvat muun muassa kotihoidon ja omaishoidon kehittämiseen. Tähän tärkeään uudistukseen on varattu ensi vuoden talousarviossa 22 miljoonaa euroa. Omaishoidon kehittäminen on perusteltua niin inhimilliseltä kuin kansantalouden kannalta, joten sen resursointiin on tärkeä kiinnittää huomiota myös pitkällä aikavälillä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä todeta, että on erittäin tärkeää, että rahapeli-tuottojen laskun aiheuttama leikkaus kansalaisjärjestöjen rahoitukseen kompensoidaan järjestöille arpajaisveroa laskemalla ja käyttämällä niin sanottujen jakamattomien voittojen kokonaisuutta. Kansalaisjärjestöjen rahoituksen turvaamiseksi tulee kuitenkin löytää mahdollisimman pian myös pysyvämpi ratkaisu, jolla varmistamme tämän ensiarvoisen tärkeän järjestötyön jatkumisen myös tulevaisuudessa.

18.36 Aki Lindén sd: Arvoisa herra puhemies! Hoitotakuu tuli voimaan vuonna 2005. Seurauksena oli hyviä asioita, kuten että erikoissairaanhoidon jonot lyhenivät, yhdenvertaisuus maan sisällä parani ja julkisen terveydenhuollon palveluvalikoima selkeytyi. Sivuvaikutuksena tapahtui myös muita asioita: hoitojärjestelmä vinoutui kohti erikoissairaanhoidoa ja siellä selkeästi mitattavien toimintojen, kuten erityisesti operatiivisen toiminnan, suuntaan.

On vaikea jälkikäteen ymmärtää, mitä ajateltiin, kun terveyskeskuksen hoitopääsyt määrääjäksi asetettiin kolme kuukautta. Seurauksena suurin osa lisäresursseista ja lääkäri-vakansseista on hoitotakuun jälkeen sijoitettu erikoissairaanhoidon. Julkisen perusterveydenhuollon palvelutaso ei ole seurannut kansalaisten odotuksia. Terveysvakuutukset ja yksityissektori ovatkin kasvaneet jyrkästi.

Perusterveydenhuollon lisäksi psykiatria putosi kolkasta, koska hoitotakuu ei parantanut psykiatrisen hoidon saatavuutta eikä siksi myöskään psykiatrian resursseja. Ongelmaa pahentaa se, ettei yksityissektori ole kyennyt korvaamaan mielenterveyspalveluiden saatavuutta. Pääsyy tähän on vakuutusyhtiöissä, jotka eivät korvaa psykososiaalisia hoitoja. Psykiatrisista häiriöistä johtuva työkyvyttömyys on kasvanut ja ohittanut muut työkyvyttömyyden syyt. Kelan kuntoutuspsykoterapian käyttö kasvaa jyrkästi. Kummankaan pääsyy ei ole suomalaisten hulluuntumisessa vaan psykiatrisen palvelujärjestelmän surkeutumisessa suhteessa tarpeeseen.

Hoitotakuu on toiminut odotetusti ja vinouttanut suomalaista palvelujärjestelmää. Tasapaino palautuu vain säätämällä perusterveydenhuoltoon viikon hoitotakuu ja mielenterveyspalveluihin terapiatakuu.

Korona ei rokotteiden valmistuttua enää kelpaa tekosyyksi viivästykselle. Nykytilanne loukkaa julkisen perusterveydenhuollon käyttäjiä ja psykiatrisen avun tarvitsijoiden oikeuksia. Terapiatakuun kustannuksiksi on arvioitu 35 miljoonaa euroa. Kelan kuntoutuspsykoterapian kulut ovat 90 miljoonaa euroa ja mielenterveysongelmien kokonaiskustannukset 11 miljardia. Hoitotakuun korjaamisen viivyttely loukkaa myös veronmaksajien oikeuksia, koska perusterveydenhuolto ja matalan kynnyksen terapiat ovat kaikkein kustannusvaikuttavimpia palveluita.

Olen tottunut siihen, että jos siteerataan, niin kerrotaan siteerauksen lähde. Luin äskentisen työtoverini, hyvin monipuolisen terveys- ja sosiaalivaikuttajan Samuli Saarnin tuoreen kolumnin lähes kokonaisuudessaan. Ehkä jonkun sanamuodon siinä olisin itse sanonut toisella tavalla, mutta hän oli erinomaisen hyvin tiivistänyt, varsinkin sen, että terapia-

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

takuu ja perusterveyden hoitotakuu ovat yksi yhteen -asia, koska jo siinä Terapiatakuu-aloitteessa lähtökohtana on se, että jotta terapiatakuu voisi laueta käyntiin, ihmisen pitää ensin päästä terveyskeskukseen, jossa arvioidaan hänen mielenterveyshoidon tarpeensa. Ei meillä voi olla sellaista terapiatakuuta psykoterapian aikaansaamiseksi, joka on irrallaan perustason muusta hoitotakuusta. Ne ovat kuin kaksi marjaa, niin kuin tuossa Samuli Saarnikin erittäin perusteellisesti totesi. Se oli se viesti, jonka halusin tulla tällä kertaa sanomaan, ja kunnia tämän sisällöstä menköön sille, joka on tekstin kirjoittanut. Käytin tätä foorumia sen lukemiseen. — Kiitoksia.

18.40 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Nyt jos koskaan voi sanoa, että voin täysin yhtyä edelliseen puhujaan tai edellisen puhujan lainaamaan erittäin hyvään asiantuntijapuheenvuoroon liittyen hoitotakuuseen ja mielenterveyden hoitotakuuseen. Toivon todella, että pääsemme pian eduskunnassa käsittelemään hoitotakuulainsäädännön uudistusta, aivan kuten valtiovarainvaliokunnan mietinnössään esitetään siitä toivomus ja vaatimus.

Olen tässä jo keskeisiä asioita mietinnöstä poiminut, mutta vielä muutama poiminta valiokunnan erinomaisesta mietinnöstä:

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että yliopistotasaisen terveystutkimuksen määräraha on ollut jo pitkään laskussa. Tämä on merkittävä ongelma, sillä kliininen tutkimus on keskeinen tapa tehostaa ja parantaa hoidon laatua ja vaikuttavuutta sekä kustannustehokkuutta. Toivon, että tämä painava huomio on sellainen, mihin tulevien vuosien aikana päästään parannusta hakemaan.

Valiokunta on lisännyt määrärahoja Istanbulin sopimuksen toimeenpanoon eli naisiin kohdistuvan väkivallan vastaiseen työhön. Lisäksi valiokunta on lisännyt määrärahoja turvakotipaikkoihin. Nämä ovat erittäin tärkeitä lisäyksiä, mutta pidän valitettavana, että väkivallan vastainen työ ja uhrien auttaminen ovat yhä osittain epävarman, tällaisen vuositaisen lisärahoituksen varassa. Me tiedämme, että lähisuhdeväkivalta on lisääntynyt koronan aikana, ja me tiedämme, että naisiin kohdistuva väkivalta ja lähisuhdeväkivalta ovat Suomessa valitettavan yleisiä, joten toivon, että tämä tärkeä työ tulee pysyväksi osaksi meidän palvelujärjestelmää ja meidän rahoitusjärjestelmää.

Kuten moni on täällä jo todennut ja kuten mietinnössä todetaan, niin on äärimmäisen tärkeää, että järjestöjen ensi vuoden rahoitus on turvattu veikkausvoittovarojen laskusta huolimatta, ja on hienoa, että hallitus on siihen ratkaisun löytänyt. Kannan kuitenkin muiden tavoin jo suurta huolta tulevista vuosista, ja kestävä rahoitusmallin rakentamiselle on kovat odotukset.

Totean lisäksi, että on hienoa, että eduskunta on hallituksen esityksestä päättänyt vanhusten ympärivuorokautisen hoivan hoitajamitoituksesta ja sen myötä hoivan laadun parantamisesta ja sille lisäresurssit on osoitettu. Tämä on yksi hallituskauden tärkeimmistä päätöksistä. Kuitenkin pidän erittäin tärkeänä, että jatkossa kiinnitämme kasvavaa huomiota kotihoitoon ja omaishoittoon. On kuitenkin niin, että suuri osa meidän palveluita tarvitsevista ikäihmisistä on kotona palveluiden tai omaisten hoidon turvin.

Sitten lopuksi haluan tuoda ministeri Kiurun tietoon sen, kun täälläkin on tartuntatautilaista kysytty, että tartuntatautilain muutokseen liittyen leviää tällä hetkellä erittäin paljon väärää tietoa, misinformaatiota, erityisesti karanteenikäytäntöihin liittyen ja tätä epäluottamusta nyt tunnutaan lietsottavan tuolla internetissä. Tämä on hyvä ministeriössä tiedostaa ja tähän kenties myös viestintäponnisteluissa kiinnittää huomiota.

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Meillä on nyt noin varttitunti aikaa, ennen kuin seuraava pääluokka alkaa. Jos on salista vielä kysymyksiä ja kommentteja tähän keskusteluun, niin olkaa hyvät, ellei, niin ministereillä on semmoiset seitsemän ja puoli minuuttia per läty aikaa puhua. — Olkaa hyvät.

18.44 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen: [Puhuja nauraa] Arvoisa puhemies! Tämä on varmaan historiallinen hetki tämäkin. Tämä vuosi on ollut kovin poikkeuksellinen kaikin puolin, ja tämä istunto on minun mielestäni ollut poikkeuksellinen. Niin kuin tuossa todettiin, edustajat ovat olleet kovin tyytyväisiä tähän budjettiesitykseen, mikä on annettu ja minkä valiokunta on käsitellyt.

Arvoisa puhemies! Itse ajattelin tuossa juuri äsken, että en havainnut näissä edustajien puheenvuoroissa enää kovinkaan montaa kysymystä vaan hyviä huomioita ja kommentteja, joita voimme sitten hyödyksi käyttää tulevana vuonna.

Edustaja Myllykoskelle haluan todeta, että kun pohditte sitä, onko tallennettu nyt tätä kokemusta ja tietoa, käytäntöjä, niin ministeri Kiuru varmaan omalta osaltaan osaa vastata tuolta palvelujen puolelta näiden käytäntöjen tallentamisesta, mutta ainakin omalta osaltani voin todeta, että — niin kuin tuossa jo vähän edustaja Lohen puheenvuoroon viittasin — sosiaaliturvauudistuksen parlamentaarisessa komiteassa varmasti pystytään hyödyntämään todella paljon kokemuksia siitä, miten tämä meidän sosiaaliturvajärjestelmä on toiminut ja minkälaisia puutteita ja ongelmakohtia siellä on ollut tämän koronakriisin aikana.

Haluan toivottaa kaikille oikein hyvää ja rauhallista joulua, ja toivon, että mekin voimme sitten jouluaattona hetken hengähtää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru ottaa ihan lopuksi. Nyt on tullut kolme puheenvuoroa jo, että ei mennä vaan yli. — Edustaja Filatov, olkaa hyvä.

18.45 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Harvoin on sellaisia tilaisuuksia, että tässä talossa aikaikkunaan jää väljyyttä keskustelulle, mutta itse haluaisin nostaa esiin sen, että tästä keskustelusta, jota tänään kävimme, näkyy mielestäni se, että me tiedämme, että meillä on sosiaali- ja terveydenhuollossa isoja ongelmia, ja me olemme yhtä mieltä siitä, että ne pitää ratkaista, ja me olemme itse asiassa aika yhtä mieltä myös siitä — mikä oli minusta aika yllättävää — millä tavalla ne pitää ratkaista, koska kun katsoo noiden vastalauseiden määrää, niin huomaa, että siellä on hyvin samansuuntaisia linjauksia kuin hallituksella. Siellä on hyvin vähän lisämäärärahaesityksiä, ja jos niitä on, ne ovat hyvin pieniä ja tavallaan yksityiskohtiin tarttuneita.

Tämä sama yhteinen näkemys liittyy itse asiassa tuohon valiokuntavaiheeseen. Kun me jaostossa käsitelimme asioita, niin jaoston näkökulma ja valiokunnan näkökulma olivat — ilman, että me olimme vielä katsoneet valiokunnan lausuntoa — hyvin samansuuntaisia. Sieltä nousivat nämä laaturekisterit, joihin edustaja Sarkkinenkin kiinnitti huomiota — niihin meidän pitää löytää ratkaisu. Sitten siellä nousi tämä VTR-rahoitus, joka on meidän kaikkien yhteinen ponnistus — että sote ei ikään kuin tuhoa sitä korkeatasoista terveydenhuollon tutkimusta, jota meillä on, jatkossa, vaan me pystymme turvaamaan sen, että nämä rakenteet eivät muuta sitä rahoitusjärjestelmää. Ja kolmas asia on ehkä se, että myös näistä pienistä lisäyksistä, mitä täällä tehtiin, oltiin hyvin yhtä mieltä. Sieltä nousivat esiin esimerkiksi Istanbulin sopimuksen parempi toimeenpano ja turvakotien paikat, ja itse asiassa tästä turvakotipuolesta on juuri ilmestynyt tällainen THL:n tutkimus, joka selvittää sitä,

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

että emme me vieläkään maalissa ole. Kyllä meidän täytyy jatkaa tätä toimintoa. Itse asiassa voisi sanoa, että istuva puhemies siellä oli yksi niistä, jotka aikanaan Istanbulin sopimuksen jälkeen sen ensimmäisen askeleen ottivat siinä, että meillä lisäbudjetissa turvattiin turvakodeille lisäresurssia, mutta me olemme vielä sillä polulla, ja silloin aikanaan, kun tuo sopimus hyväksyttiin, emme kuvitelleet, että me yhdessä vuodessa pääsemme maaliin, mutta olimme harvinaisen yhtä mieltä siitä eri puolueiden kanssa, että askel askeleelta tuo tavoite pitää pystyä toteuttamaan.

Vielä tästä mielenterveydenhuollosta. Toivoisin, että me pystyisimme myös sotessa turvaamaan sen, että kun kouluterveydenhuolto ja tähän kokonaisuuteen liittyvät palvelut ovat nyt olleet siellä koulussa tavallaan osa koulun yhteisöä — vaikka siellä on terveydenhuollon ja sosiaalipuolen osaamista, niin se on osa sitä koulun työyhteisöä — niin nyt, jos ja kun nämä ikään kuin palvelut siirtyvät sinne sote-maakuntiin, tämä voima ja yhteisyys eivät häviä siinä. Ja sen halusin tässä sanoa, koska me olemme puhuneet paljon mielenterveysasioista ja me tiedämme, että alle 30-vuotiaana ja itse asiassa alle 15-vuotiaana iso osa niistä ongelmista syntyy, ja silloin koulu on avainasemassa siinä, miten me varhain puutumme näihin asioihin.

Vielä toinen näkökulma, josta me puhumme liian vähän mielenterveyden yhteydessä, on se, että ei tämä vain hoitamalla parane, vaan kyllä meidän on muutettava niitä toimintakulttuureita, jotka synnyttävät meillä mielenterveyden ongelmia, olipa kyse [Puhemies koputtaa] sitten ahdistuksesta tai masennuksesta.

18.49 Ville Kaunisto kok: Arvoisa herra puhemies! Sain tuossa muutama päivä sitten viestin ammattiurheilijalta. Kesällä keskustelin ministeri Pekosen kanssa asiasta, ja halusin tässä nostaa esiin sitä tuskaa, mitä ammattiurheilijat kokevat, kun urheilu on kärsinyt niin voimakkaasti tässä. Ammattiurheilijat pistävät, voin kokemuksesta sanoa, kropan peiliin, että pystyvät perheensä elättämään. Tämä viesti, jonka satuin saamaan tuossa muutama päivä sitten, on sitä sarjaa, mitä on tullut paljonkin. Se tunne, mikä ammattiurheilijalla on, on se, että kun kaikki menee hyvin, tulee menestystä, niin silloin ollaan kansakunnan yhteisen hengen rakentaja ja se, johon ihmiset voivat tukeutua, ja todella merkittävä yhtenäistävä voima Suomelle, mutta sitten kun tulevat ne huonot hetket, niin urheilija on yleensä siinä vaiheessa kyllä sitä unohdettua porukkaa. Selkääntaputtajat häviävät äkkiä.

Niin kuin tiedämme, korona tosissaan on vaikuttanut aika voimakkaasti ammattiurheili-joihin. Oikeastaan tässä yhteydessä haluaisin vain kysyä, onko asia edennyt ammattiurheilijoiden toimeentuloturvan suhteen — tai se mahdollisuus, että ammattiurheilijat pääsisivät kassan jäseniksi ja heitä kohdeltaisiin niin kuin muitakin työssä käyviä ihmisiä? — Kiitoksia.

18.50 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Uskokaa tai älkää, on helppo käyttää se puheenvuoro, jonka olin ajatellut vielä käyttää, äskeisen puheenvuoron jälkeen. Ei ole hirveän pitkä se aasinsilta, kun olin ajatellut aloittaa sillä, että kun Lontoon olympialaiset avattiin vuonna 2012, siellä Wembleyn stadionilla oli sellainen valtava juhkakavalkadi, jonka eräässä vaiheessa 7 000 tanssijaa pukeutui valkoisiin asuihin ja muodosti kirjainyhdistelmän NHS. Siitä on olemassa upea valokuva korkealta, tuhannen metrin korkeudesta, jossa nähdään nämä kirjaimet. Eli se kertoo siitä, kuinka ylpeitä britit ovat heidän sodan jälkeen luodusta, universaalista kansanterveysjärjestelmästä.

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

Me kaikki olemme Suomessa nähneet brittien sarjafilmejä, missä lääkäri tulee kotikäynnille, missä terveyssisar on lähellä ihmisiä. Myös meillä lähtökohta on ollut tämä. Terveys-sisarjärjestelmä oli aikanaan osa kunnallista terveydenhuoltoa, kuten kunnanlääkärijärjestelmä. Mutta suuri kansanterveyslakiuudistus tuli vuonna 72, ja siitä eteenpäin seuraavat 20 vuotta olivat melkoista peruspalvelujen nousun aikaa. Mutta 90-luvun lamassa ne alkoivat sakata. Ja sen jälkeen, kun 90-luvun laman jälkeen päästiin pitkään nousuun, joka kesti 15—16 vuotta Suomessa, kävi niin, että voimavarat siirtyivät terveydenhuollon sisällä käytännössä työterveyshuoltoon, erikoissairaanhoidon ja yksityiselle sektorille. Prosenttiluvuilla näiden äsken mainittujen kolmen volyymit kasvoivat 50—70 prosenttia, ja perusterveydenhuollon kasvu oli nolla.

Nyt tämä on sote-uudistuksen tärkein asia, että tämä uudistus tehdään. Mutta me emme voi odottaa pelkästään sitä, että sote-uudistus ensin tehdään ja sen jälkeen aletaan sisältöä muuttaa. Sen takia täällä budjettikirjassa on tärkeitä määrärahoja sille, että me rakennamme sote-keskusjärjestelmää, jolla me nyt uudelleen alamme vahvistaa tätä perusterveydenhuoltoa. Kenties, jos Suomi saa joskus olympialaiset järjestääkseen, minäkin haluan nähdä meidän Olympiastadionilla, että 7 000 suomalaista tekee valkoiset vaatteet päällään kirjainyhdistelmän SOTE. [Naurua]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sitten vielä edustaja Nurminen, sen jälkeen ministeri Kiuru.

18.53 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Minä niin häkellyin tästä 7 000 ihmisen, katsojan sote-huudosta, se jäi vielä mielikuvana niin pyörimään, että vei ihan sanattomaksi. [Naurua]

Mutta ehkä jäin tässä vielä pohtimaan, kun kuuntelin näitä kysymyksiä: jotenkin tämä koronavuosikin on haastanut meidän terveydenhuoltoamme hirveän paljon, ja aika paljon meidän terveydenhuoltoamme ylipäättänsä parjataan ja sanotaan, että on paljon ongelmia, mutta kyllähän tämä on osoittanut sen, kuinka monella tapaa hyvä järjestelmä meillä myös on ja kuinka se pystyy paneutumaan moniin kriisitilanteisiin hyvinkin nopeasti, ja jollain tavalla ehkä tämä kriisi on myös kirittänyt sitä järjestelmää ja tehokkuutta. Halusin sen myös tuoda, että vaikka me nyt rupeamme tekemään — tässä meidän sote-porukkaa istuu — tätä esitystä, jonka olette tuoneet eduskuntaan, niin meillä on kuitenkin jo hyvä pohja, millä viedä sitä eteenpäin. Ja samalla myös kiinnitin huomiota, että on minun mielestäni tärkeitä, että nyt on näihin sisällöllisiin hankkeisiin jo laitettu rahaa, että me tiedämme nämä pullonkaulat ja ongelmakohdat siellä perusterveydenhuollossa ja miten me saamme sitä vahvistettua. Minun mielestäni on tosi merkittävää, että nyt me saamme sinne rahoitusta ja ihmiset pääsevät hoitoon, me madallamme niitä aitoja ja keräämme palveluja yhteen. Täällä on käyty erittäin tarpeellista keskustelua mielenterveyspalveluista ja monista muista sosiaalipuolen palveluista, jotka tulisi saada vahvemmin sinne perustasolle ja lähelle ihmistä.

Kiittelin jo aikaisemmin tästä järjestöjen saamasta avustuksesta, mutta haluan vielä siitä sanoa, että se on ollut merkittävää ja järjestöpuolelta on tullut paljon kiitosta. Siellä on myös venytty paljon, ja tiedetään, kuinka iso inhimillinen taakka tämä kriisi on ollut myös. Se oli iso apu järjestöpuolelle, ja sen tärkeydestä näin joulun alla ei voi niin paljon edes kertoa, mitä voisi.

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

Ja tämä henkilöstömitoitustasiasia, josta jo käytinkin puheenvuoron, on tärkeä, koska nämä vanhustenhoidon kriisit ja ongelmat ovat olleet tässä jo pitkään esillä, ja minun mielestäni on hienoa, että hallitus ja te olette tarttuneet tähän.

Omasta puolestani haluan vielä kiittää ministereitä tästä ja toivottaa hyvää joulua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja sitten ministeri Kiuru. — Ja nyt näyttääkin ministeri Tuppurainen olevan tuolla oven ulkopuolella.

18.56 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tässä oli muutama asia vielä, joita mielelläni kommentoisin. Edustaja Myllykoski puhui tästä sosiaalisesta luototuksesta, ja tämä on tärkeä asia, ja tällaisessa koronakriisissä saat-taa tulla käsitys, että me olisimme unohtaneet sen hallitusohjelman kirjauksen, mutta emme ole. Me tulemme nimenomaan sen hallitusohjelman kirjauksen tavalla lähestymään tätä asiaa, ja asia on työn alla.

Kysyttiin myöskin tästä VTR-rahoituksesta, ja jaoston puheenjohtaja sitä alusti tuossa aikaisemmin, ja todella itsekin katsoin tämän sivulla 5 olevan kohdan, jossa te olette nos-taneet tämän VTR-rahoituksen esiin. Selvää on se, että vuosien varrella tämä valtion tuki yliopistotasoiseen terveyden tutkimukseen on jäänyt heikoksi, ja samalla me emme ole päässeet vuosiin avaamaan sitä sosiaalipalveluiden puolen kehittämistyötä myöskin tutki-muksen näkökulmasta. Nyt hallitusohjelmassa lähdettiin siitä, että tämä avataan. Se on tär-keätä, että me puhumme sote-tutkimuksen kehittämisestä, ja olen tosi mielissäni myös sii-tä, että toteatte, että tämä määrärahataso on nyt ollut kuluvan vuoden tasolla, ja tältä osin tässä on ollut monenlaisia erilaisia epäluulojakin siitä, miten tämä rahoitus on mennyt. Se lisäys, joka hallitusohjelmassa tehtiin, käytetään nyt käytännössä tämän so-kyljen avaami-seen tutkimuksen näkökulmasta. Tältä osin kehittämistarvetta on, ja täällä toivoisin todel-la, että me saisimme myöskin tätä rahoitusta tulevana vuosina lisää. Tämä ei ole helppo asia, koska me jatkuvasti elämme siinä paineessa, että rahatarpeet olisivat todella kovia suhteessa siihen, mitkä ovat ne todelliset voimavarat, ja siltä osin pidän tätä teemaa kyllä mielessä.

Tähän liittyy sitten myös se, mikä nousi myöskin noissa sote-keskusteluissa esiin: toim-me tänne sote-rakenneuudistuksen viime viikolla käsittelyyn, [Puhemies koputtaa] ja siel-lä käytiin tätä tutkimuksen rahoituksen turvaamista mutta myöskin sitten yliopistosairaa-loiden asemaa läpi, ja haluan todeta, että me tulemme tekemään sen tämän sote-uudistuk-sen yhteydessä. Mutta ensin tuotiin rakennepaketti, sitten tuodaan Sote 100 ja nämä subs-tanssilait, ja siinä yhteydessä tämä asia laitetaan kuntoon. [Puhemies: Kiitoksia!] Eikä vii-me kaudellakaan sitä ollut täällä ensimmäisessä vaiheessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Pekonen, 1 minuutti.

18.58 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (vastauspuheenvuoro): Kii-tos, arvoisa puhemies, mahdollisuudesta kommentoida vielä edustaja Kauniston puheen-vuoroa. Tosiaan olemme käyneet keskusteluja aikaisemminkin edustajan kanssa nimen-omaisesti urheilijaeläkkeistä, ja me olemme ylipäättänsä tiedostaneet tämän urheilijoiden toimeentulon haasteen ja tietenkin palkkatulohaasteen ja myöskin sen eläkehaasteen siellä STM:ssä, ja näitä asioita selvitämme yhteistyössä nyt eri tahojen kanssa. Mutta ajattelen,

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

että myöskin osana sote-uudistusta, joka parlamentaarisesti parhaillaan on käynnissä, olisi hyvä yrittää löytää ratkaisuja epätyypillisiin työskentelymuotoihin.

Ja tässä vielä, puhemies, haluan vastata edustaja Bergille. Unohdin vastata tuossa ensimmäisellä kierroksella, mutta kun edustaja Nurminen otti nuo järjestöt vielä esiin, niin muistutin, että unohdin teille vastata — pahoittelut. Meillä on todellakin hallituksessa yhdessä tarkoitus nyt etsiä kestäviä ratkaisuja, jotta me saamme järjestöjen rahoituksen turvattua myöskin tulevaisuudessa, [Puhemies koputtaa] ja teemme tätä työtä yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön kanssa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.